

ESTEETÖN PERHEENTALO

Tutkimus Kuopion Perheentalon fyysisen ja sosiaalisen esteettömyyden edellytyksistä ja vaatimuksista

TEKIJÄT: Heimonen Sannamaria
Pitkänen Elina

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma	
Työn tekijät Sannamaria Heimonen ja Elina Pitkänen	
Työn nimi Esteetön Perheentalo Tutkimus Kuopion Perheentalon fyysisen ja sosiaalisen esteettömyyden edellytyksistä ja vaatimuksista	
Päiväys	24.11.2016
Sivumäärä/Liitteet	42/2
Ohjaaja Anne Waldén	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Pelastakaa Lapset ry/Itä-Suomen aluetoimisto	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa fyysisen ja sosiaalisen esteettömyyden edellytyksistä ja vaatimuksista Kuopion Perheentalo -toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kuopiolaisten lapsiperheiden näkemyksiä esteettömästä Perheentalosta ja toiveista Perheentalon toiminnan sisällölle. Tarkoituksena oli myös selvittää, millainen Perheentalon toiminta tukee lapsiperheiden arjen hyvinvointia sekä millaista Perheentalon toimintaa voitaisiin jalkauttaa Kuopion asukastuville ja kirjastoautoihin. Toimeksiantajana oli Pelastakaa Lapset ry:n Itä-Suomen aluetoimisto, joka hallinnoi Lapsiperheiden arjen tukeminen Kuopion seudulla – hanketta. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa Kuopion Perheentalolle fyysiset ja henkiset puitteet.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää, jossa oli myös määrällisiä piirteitä. Aineistonkeruun menetelminä käytettiin lomakekyselyä, teemahaastattelua sekä havainnointia. Lomakekyselyssä oli sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä, joiden avulla saatiin monipuolista tietoa perheiden toiveista Perheentalon toimintaan liittyen. Haastattelimme Perheentalon toiminnassa mukana olevia asiantuntijoita, mikä mahdollisti toimijoiden näkökulmien esiin tuomisen Perheentalon esteettömyydestä. Kyselyn ja haastattelun aineistoa analysoitiin sisällön analyysin avulla.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten mukaan Perheentalon fyysisen esteettömyyden edellytykset ovat esteettömät ja lapsiperheiden käyttöön soveltuvat tilat sekä saavutettavuus, keskeinen ja hyvien kulkuyhteyksien varrella oleva sijainti ja laajat aukioloajat. Sosiaalisen esteettömyyden edellytyksinä ovat maksuttomuus, avoin ilmapiiri, osallistumisen kynnyksättömyys ja aito kohtaaminen. Perheiden arjen hyvinvointia tukee ammatillisesti ohjattu toiminta ja vertais-tuki. Asukastuvilla ja kirjastoautoissa voisi järjestää lapsiperheille suunnattuja tapahtumia ja tiedottaa lapsiperheiden palveluista.</p>	
Avainsanat esteettömyys, osallisuus, varhainen tuki, inklusio	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Authors Sannamaria Heimonen and Elina Pitkänen			
Title of Thesis Esteetön Perheentalo Research of requirements for physical and social accessibility in Kuopio Perheentalo			
Date	24.11.2016	Pages/Appendices	42/2
Supervisor Anne Waldén			
Client Organisation /Partner Pelastakaa Lapset ry/Itä-Suomen aluetoimisto			
Abstract <p>The goal of this thesis was to produce information about the requirements for physical and social accessibility in the planning and execution of the project Kuopion Perheentalo. The purpose of this thesis was to explore the ideas of families in Kuopio about an accessible Perheentalo and about activities that should be organized at Perheentalo. Another purpose was to find out the operations provided by Perheentalo that support the well-being of families in everyday life and the activities that could be organized in Kuopio community centers and mobile libraries. The thesis was assigned by the Regional office of Eastern Finland´s Pelastakaa Lapset ry that administers the project Lapsiperheiden arjen tukeminen Kuopion seudulla. The aim of that project is to provide physical and mental framework for Kuopion Perheentalo.</p> <p>The research method in the thesis was qualitative research which also included some quantitative features. The material was collected by a questionnaire, a theme interview and observation. The questionnaire consisted of both multiple choice and open questions which produced versatile information about families´ wishes regarding Perheentalo operations. We also interviewed experts involved in Perheentalo-project, which enabled the presentation of the opinions of different operators about the accessibility of Perheentalo. The material collected by the questionnaire and the interview was analyzed by content analysis.</p> <p>According to the results of this thesis the requirements for physical accessibility include premises that are accessible and located centrally, and comprehensive opening hours. The requirements for social accessibility include that Perheentalo is free for charge, and there is an open atmosphere and a low threshold to participate in activities and genuine encounter between people. The well-being in families´ everyday life is supported by professionally guided operations and peer support. Perheentalo could organize events for families with children at community centers and mobile libraries and also inform about its services aimed at families.</p>			
Keywords accessibility, participation, early support, inclusion			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	TOIMEKSIANTAJANA PELASTAKAA LAPSET RY.....	7
2.1	Matalan kynnyksen Perheentalo -toiminta.....	7
2.2	Kuopion Perheentalo lapsiperheiden arjen tukena	8
3	LAPSIPERHEIDEN ARJEN TUKEMINEN.....	10
3.1	Varhainen tuki lapsiperheiden arjessa.....	10
3.2	Inkluusio lapsiperhetoiminnoissa.....	12
3.3	Lasten ja perheiden osallisuus	13
3.4	Esteettömyys matalan kynnyksen lapsiperhetoiminnoissa	14
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	16
4.1	Tutkimusmenetelmä ja kohdejoukko	17
4.2	Aineistonkeruumenetelmä	17
4.3	Aineiston analyysi	18
4.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	20
5	TUTKIMUSTULOKSET	22
5.1	Perheentalon toiminnan tiedottaminen ja markkinointi	22
5.2	Fyysinen esteettömyys ja saavutettavuus Kuopion Perheentalossa	23
5.3	Kuopion Perheentalon sosiaalinen esteettömyys.....	24
5.4	Varhainen tuki Kuopion Perheentalon toiminnassa	26
5.5	Lasten ja perheiden osallisuus Kuopion Perheetalolla	27
5.6	Perheentalon toiminnan kehittämiskohteet	28
5.7	Asukastuvat ja kirjastoautot.....	29
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	30
7	POHDINTA.....	33
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	35
	LIITE 1: WEBROPOL –KYSELYLOMAKE	38
	LIITE 2: TEEMAHAASTATTELURUNKO	42

1 JOHDANTO

Lapsiperheiden taloudellinen asema on heikentynyt ja lapsiköyhyys on kolminkertaistunut 1990-luvun loppupuolelta alkaen. Lapsiköyhyys alentui hieman vuosina 2008–2010. Työssäkäynnistä huolimatta köyhyys voi olla lapsiperheiden todellisuutta. Useimmin köyhät lapsiperheet ovat pikkulapsiperheitä, joissa on alle 3- ja 3-6-vuotiaita lapsia. Lapsiköyhyyden ja lapsiperheiden talouden tiukkenemisen lisääntymisen ohella huolta on herättänyt lasten tilanteesta myös useiden lasten ja nuorten hyvinvoinnin muutoksia kuvaavien mittareiden osoittamana kehityssuunta. Näitä muutoksia ovat esimerkiksi perheneuvoloiden lisääntyneet asiakasmäärät ja lisääntynyt lastensuojelun tarve. (Salmi, Sauli ja Lammi-Taskula 2012, 22–33.)

Sosiaali- ja Terveysministeriö on käynnistänyt vuonna 2016 valtakunnallisen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE -hanke), jonka tavoitteena on nykyistä vaikuttavimmat, lapsi- ja perhelähtoisemmät, kustannustehokkaammat sekä yhteensopivimmat palvelut. Muutosohjelman avulla peruspalveluja vahvistetaan ja niiden painopistettä siirretään ehkäiseviin palveluihin ja varhaiseen tukeen. Ensisijaisina tekijöinä ovat lapsen etu ja vanhemmuuden tukeminen. (STM 2016.)

Pelastakaa lapset ry teetti vuonna 2015 kyselyn, jonka teemana oli lasten kokema köyhyys sekä kuinka se vaikuttaa lasten arkeen. Lisäksi lapsilta kysyttiin heidän kokemuksistaan siitä, kuinka he voivat vaikuttaa itselleen tärkeäksi kokemiin asioihin. Kyselyyn vastasi 464 lasta, jotka olivat iältään 7-17 -vuotiaita. Tuloksista selviää, että erityisesti köyhissä perheissä olevat lapset kokivat saavansa liian vähän huomiota ja aikaa aikuisilta. Köyhillä lapsilla oli muita lapsia enemmän kokemuksia siitä, ettei heillä ole mahdollisuutta vaikuttaa lähiympäristössä, koulussa ja harrastuksissa lapsiin liittyvissä asioissa. Lapset haluavat osallistua päätöksentekoon ja tulla kuulluiksi, mutta köyhillä lapsilla oli enemmän kokemuksia siitä, ettei heitä kuulla verrattuna muihin lapsiin. (Pelastakaa Lapset ry 2015a, 2–6.)

Vuonna 2014 Pohjois-Savossa tapahtui kaksi traagista perhesurmaa lyhyessä ajassa. Yle uutisoi joulukuussa 2015, että Kuopiossa lastensuojelun työntekijät kokevat työtaakkansa kohtuuttomaksi, vaikka lapsiperheiden tukemiseksi on tehty useita pieniä toimenpiteitä. Yhtä sosiaalityöntekijää kohden oli noin 60 lasta. Kuopion kaupunki on saanut 2015 vuoden lokakuussa huomautuksen hitaasta lastensuojelutarpeen käsittelystä. Kuopiossa on kuitenkin lisätty resursseja lapsiperheiden varhaiseen tukeen. (Ronkainen 2015.)

Sosiaalihuollon ylitarkastaja Kirsi Kaikko Itä-Suomen aluehallintovirastosta arvioi, että lastensuojelun tilanne on Kuopiossa hälyttävä eikä tilanne voi jatkua samanlaisena. Kaikko totesi, että lasten palveluiden lähtökohtana tulee olla kuopiolainen lapsi tarpeineen ja palvelut on hahmotettava laajana kokonaisuutena. Kaikon mukaan tarvitaan monipuolista organisaation, palvelurakenteen, työprosessien ja tehtäväjakojen sekä resurssien tarkastelua. "Lapsia, nuoria ja heidän vanhempiaan tulee kuulla herkällä korvalla erityisesti silloin, kun he viestittävät tuen tarpeesta." (Ronkainen 2015.)

Lastensuojelun lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 3§.)

Perhekeskukset tarjoavat jokaiselle perheelle avoimen kohtaamispaikan, joka on joko kunnan tai järjestön ylläpitämä. Perheillä on mahdollisuus kokoontua omaehtoisesti ja vapaamuotoisesti yhteen tai osallistua ohjattuihin avoimiin vertaisryhmiin. Perheasemat, perhetuvat, perhekahvilat ja perheentalot mahdollistavat lapsille ja vanhemmille paikan, jossa he voivat tavata toisiaan. (THL 2016b.)

Lapsiperheiden arkea voidaan tukea monipuolisesti. Tämän hetkisen yhteiskunnallisen tilan vuoksi vanhemmuutta on syytä vahvistaa. Perheentalot ja perhekahvilat ovat järjestöjen organisoimia toimintakeskuksia ja kohtaamispaikkoja lapsille ja perheille. Perheentalot ja perhekahvilat tukevat ja täydentävät kuntien palveluita tarjoamalla vanhemmille sekä kohdennettua että ohjattua ryhmätointa ja avoimia keskustelupaikkoja. Perheentalotoiminta mahdollistaa perheiden osallisuuden ja vertaiskohtaamisen avulla vanhemmuuden tukemisen ja tekee ehkäisevää lastensuojelutyötä täydentäen kuntien tekemää työtä. Tavoitteena kolmannen sektorin ja kunnan yhteistyöllä on saada rakennettua alueille ja kuntiin vastavuoroisella kumppanuudella ehkäisevän lapsiperhetyön yhteistyömalleja (Pelastakaa Lapset ry 2014, 3 ja THL 2016a.)

Savonia-ammattikorkeakoulu on kumppanina Kuopion Perheentalon hankekokonaisuudessa. Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Pelastakaa Lapset ry:n Itä-Suomen aluetoimisto, josta kerromme enemmän luvussa kaksi. Pelastakaa Lapset ry hallinnoi Lapsiperheiden arjen tukeminen Kuopion seudulla -hanketta (LAINE -hanke). Hankkeen tarkoituksena on tuottaa Perheentalolle fyysiset ja henkiset puitteet. Perheentalon toiminnan käynnistymistä tukee myös kaksi muuta hanketta: Savon Vammaisasuntosätiön LASTU -hanke ja Vammaisten lasten ja nuorten tukisätiön VALPAS -hanke. LASTU -hankkeen tavoitteena on kehittää, toteuttaa ja vakiinnuttaa vammaisten, pitkäaikaissairaiden sekä muiden erityistä tukea tarvitsevien lasten ja heidän perheidensä tarvitsemia tukimuotoja osaksi Perheentalon toimintaa. VALPAS -hankkeen tavoitteena on laajentaa Perheentalo -konseptia palvelemaan monipuolisesti kaikkia alueen lapsiperheitä ja saada vammaisten lasten, maahanmuuttajataustaiset ja pakolaisperheet osallistumaan Perheentalon toimintaan. Hankekokonaisuuden tavoitteena on tukea lapsiperheiden arjen sujumista Kuopion seudulla. (Pelastakaa Lapset ry 2015b ja Pelastakaa Lapset ry 2015c.)

Opinnäytetyössämme perehdymme Kuopion Perheentalon toiminnan esteettömyyteen. Tavoitteena on tuottaa tietoa henkisen ja fyysisen esteettömyyden edellytyksistä Kuopion Perheentalon toiminnassa. Tarkoituksena on selvittää kuopiolaisten lapsiperheiden näkemyksiä esteettömästä Perheentalosta ja toiveista Perheentalon toiminnan sisällölle.

2 TOIMEKSIANTAJANA PELASTAKAA LAPSET RY

Pelastakaa lapset on vuonna 1922 perustettu voittoa tavoittelematon suomalainen kansalaisjärjestö, jonka tavoitteena on parantaa lasten asemaa ja edistää lapsen edun toteutumista. Järjestö on osa maailmanlaajuisista Save the Children -liikettä, joka toimii noin 120 maassa. Pelastakaa Lapset tekee työtä YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten oikeuksien puolesta vaikuttamalla yhteiskunnan asenteisiin lapsia kohtaan sekä edistämällä pitkäjänteisesti lasten henkistä ja fyysistä hyvinvointia. Pelastakaa Lapset tekee työtä lasten oikeuksien ja osallisuuden parantamiseksi ammatillisen työn, lapsipoliittisen vaikuttamisen sekä auttamisen kautta. (Pelastakaa Lapset ry 2016.)

Pelastakaa Lapset ry rahoittaa toimintaansa varainhankinnan, lahjoitusten ja yritysyhteistyön kautta, jäsenmaksuilla sekä Raha-automaattiyhdistykseltä ja kuntien palvelutoiminnasta saaduilla tuotoilla. Järjestön toimintamuotoja ovat muun muassa vapaaehtoistoiminta, kummitoiminta, lasten hätäaputoiminta, lähialue- ja kehitysyhteistyöhankkeet, lasten lomakoti-, tukiperhe-, sijaiskoti- ja lastenkoti-toiminta sekä kotimaiset ja kansainväliset adoptiot. (Pelastakaa Lapset ry 2016.)

Kuopion Perheentalon toiminnassa on mukana Pelastakaa lapset ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piiri, Savon Vammaisasuntosäätiö, Kuopion Ensikotiyhdistys ry. Lisäksi toiminnassa on mukana Kuopion kaupunki, Setlementti Puijola ry, Kuopion evankelisluterilaiset seurakunnat, Pohjois-Savon Martat, Yhden vanhemman perheiden liitto, Savonia-ammattikorkeakoulu ja Humanistinen Ammattikorkeakoulu. (Pelastakaa Lapset ry 2015c.)

2.1 Matalan kynnyksen Perheentalo -toiminta

Perheentalot ovat kolmannen sektorin koordinoimia yhteistyömuotoja, monialaisia, matalan kynnyksen toimintakokonaisuuksia, jotka vastaavat lasten ja lapsiperheiden tarpeisiin ja tarjoavat palveluohjausta ja osallistumismahdollisuuksia sekä vertaiskohtaamisia kaikille lapsiperheille. Perheentalotoiminnat tukevat kunnallisia palveluja ja täydentävät perhekeskuksia. (Kuopion perheentalo yhteistyössä esteettömyyttä yhteisöllisyyttä rakentamassa 2015.) Käytämme opinnäytetyössämme Perheentalo-yhteistyöstä käsitettä Perheentalo.

Perheentaloista on tavoitteena luoda itäsuomalainen malli, jossa Iisalmen, Joensuun ja Kuopion Perheentaloja kehitetään yhdessä. Järjestö- ja kuntayhteistyö näkyy vahvasti kaikissa Perheentaloissa. Perheentalojen toimintaa koskevat päätökset pyritään tekemään verkostomaisesti. Yhteisöllisyys ja kynnysettömyys ovat Perheentalon periaatteita. (Saaristo 2015-12-03.)

Iisalmessa Perheentalon toiminta on jatkunut yli kymmenen vuoden ajan ja se on vakiinnuttanut toimintansa. Iisalmen Perheentalo on Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:n, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry:n ja Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n luoma kumppanuusmalli. Perheentalon tekee yhteistyötä myös Ylä-Savon SOTEn ja monien muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Iisalmen Perheentalon perustana on lapsilähtöinen ja perhekeskeinen sosiaalipedagoginen ajattelutapa, jolla pyritään perheiden osallisuuden ja omaehtoisuuden lisäämiseen toimintojen kehittämisellä. (Iisalmen Perheentalon www-sivut s.a.)

Iisalmen Perheentalon toiminnan lähtökohtana on kynnyksettömyys ja helposti saavutettavuus. Perheentalon tarkoituksena on toteuttaa varhaisen puuttumisen työtä lapsiperheiden parissa yhdessä lapsen parhaaksi -toimintaperiaatteen mukaisesti. Toimintaan kuuluu vertaisryhmä- ja tukihenkilötoiminta, yökylä-, tapaamispaikka- ja doulatoiminta. Perheentalon toiminnan tavoitteena on löytää ja ohjata erityistä tukea tarvitsevia ja palvelujärjestelmän ulkopuolisia perheitä avopalveluiden piiriin sekä vapaaehtoistoiminnan mahdollistaminen ja vajaakuntoisten henkilöiden työllistäminen kansalaisjärjestöihin. Kumppanuusmallin avulla kehitetään palveluohjausta edistämällä yhdistysten ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä. (Iisalmen Perheentalon www-sivut s.a.)

Perheentalo-toiminta on käynnistetty myös Joensuun alueella RAY:n hankerahoituksella. Joensuun Perheentalo on toiminut noin kolme vuotta yhteisötalona, kohtamispaikkana sekä arjen tukena lapsille ja lapsiperheille. Perheentalo on osa Pelastakaa Lapset ry:n Itä-Suomen aluetoimistoa. Perheentalon toimintaa tehdään yhteistyönä kumppanuusperiaatteella lukuisten järjestöjen, Joensuun ev. lut. seurakunnan, Joensuun kaupungin, eri yritysten ja oppilaitosten kanssa. (Pelastakaa lapset ry 2015d ja Pelastakaa lapset ry s.a.a.) Perheentalon toiminnan tavoitteena on lisätä lapsiperheiden hyvinvointia vanhemmuuden tukemisella ja perheiden osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämällä. Toiminnan taustalla on lapsen oikeuksien edistäminen. (Pelastakaa lapset ry 2015d ja Pelastakaa Lapset ry s.a.b.)

2.2 Kuopion Perheentalo lapsiperheiden arjen tukena

Järjestötoimijat esittivät idean Perheentalon perustamisesta Kuopioon Kuopion kaupungin hyvinvointiryhmälle vuonna 2014. Lapsiperheitä tukevien tahojen yhteistyön vahvistaminen ja palveluverkostotiedon päivittäminen Kuopion seudulla -hanke sai helmi-kesäkuulle 2015 Terveempi Itä-Suomi (Tervis) KASTE -rahoituksen. Hankkeen tavoitteena oli lapsiperheiden tukipalveluiden kartoittaminen ja tuottajaorganisaatioiden yhteistyön vahvistaminen sekä palveluiden yhteinen kuvaaminen. Savonian sosionomiopiskelijat Margit Hukkanen ja Heidi Pursiainen toteuttivat Varhaisen tuen lapsiperhepalveluiden kartoitus Kuopiossa -opinnäytetyön, jossa kartoitettiin lapsiperheiden saamia varhaisen tuen palveluita. Hukkasen ja Pursiaisen opinnäytetyön tuloksia ja tutkija Petri Pajun (2015) Iisalmen Perheentalo -yhteistyölle tekemän tutkimuksen tuloksia on hyödynnetty Kuopion Perheentalon toiminnan suunnittelussa. (Pelastakaa Lapset 2015c.)

Pajun (2015) tutkimuksesta selvisi, että perheiden arkea auttavan toiminnan tulee olla helposti saatavissa, maksutonta ja avointa. Toiminnan perusta on sosiaalisuus, joka luo mahdollisuuden osallisuuteen, vertaisuuteen ja kohtaamiseen. Toiminnan on oltava perhelähtöistä ja perheillä on oltava mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen. (Pelastakaa Lapset 2015c.)

Kuopion Perheentalon toiminta on käynnistynyt vuoden 2016 alussa. Toiminta koostuu vertaiskohtaamisesta, vapaaehtoisesti ja ammatillisesti ohjatuista lasten ryhmistä, lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemisesta, erilaisista koulutuksista ja tapahtumista, vaikuttamistoiminnasta sekä yhteisöllisyyden ylläpitämisestä ja verkostoista huolehtimisesta. (Pelastakaa Lapset ry 2015c.) Perheentalolle etsitään fyysisiä tiloja. Perheentalon toimintaa toteutetaan tällä hetkellä verkostomaisesti Kuopion alueen neljällä asukastuvalla Karttulassa, Neulamäessä, Petosella ja Puijonlaaksossa sekä kahdessa kirjastoautossa. (Kuopion Perheentalo 2016.)

Perheentalon toiminnan periaatteena on matalan kynnyksen avoin toiminta, joka tarjoaa vanhemmille vertaiskokemuksia, neuvontaa ja tukea arkeen. Lapset saavat mahdollisuuden leikkiin muiden lasten kanssa, heille järjestetään kehittäviä tuokioita sekä terveystietoa leikin lomassa. Keskeinen toimintaperiaate Kuopion Perheentalossa on maksuttomuus ja avoimuus. Perheentalosta pyritään luomaan paitsi kokoontumispaikka eri järjestöjen vertaisryhmille, myös pysähdyspaikka kauempaa tuleville perheille. Perheentalon yhteyteen kootaan lapsiasiainryhmä, joka tekee vaikuttamistyötä lasten osallisuuden ja lasten oikeusperustaisen ajattelun hyväksi ja toteuttaa lasten ja perheiden osallisuutta vahvistavaa toimintaa. (Pelastakaa Lapset ry 2015c.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millainen Perheentalon toiminta tukee lapsiperheiden arjen hyvinvointia sekä millaista Perheentalon toimintaa voitaisiin jalkauttaa Kuopion asukastuville ja kirjastoautoihin. Tuloksia voivat hyödyntää eri järjestöjen edustajat Kuopion Perheentalo -toiminnan suunnittelussa ja kehitettäessä toimintaa edelleen. Tutkimuksestamme saatavaa tietoa esteettömyyden edellytyksistä ja vaatimuksista voidaan hyödyntää työntekijöiden osaamisen ja tieto-aidon kartuttamisessa sekä perheiden henkisen esteettömyyden ja erilaisuuden hyväksymisen lisäämisessä. (Pelastakaa Lapset 2015c.) Tässä opinnäytetyössä Kuopion Perheentalon toimintaa tarkastellaan erityisesti esteettömyyden näkökulmasta.

3 LAPSIPERHEIDEN ARJEN TUKEMINEN

Jatkuva yhteiskunnan muutostila, lisääntyvät työelämän vaatimukset ja toimeentulon epävarmuus kuluttavat aikuisten voimia arjessa, joka heijastuu myös lasten elämään vanhempien väsymisenä ja lasten terveyteen ja käyttäytymiseen liittyvinä asioina. Vanhemmuus on jatkuva ja elinikäinen prosessi; se on loputonta joustamista ja järjestelemistä, sallimista ja rajoittamista, sovittamista ja neuvottelemista. Vanhemmuus on kantamista, nostamista, vaatteiden pesemistä ja ruuan laittoa. Vanhemmuus on aikapulaa ja ajan antamista, valvottuja öitä ja huolentäyteisiä päiviä. Lasten ja nuorten hyvinvointi on keskimääräisesti lisääntynyt, mutta samaan aikaan korjaavat palvelut kuormittuvat nopeammin ja jatkuvasti entistä enemmän. Perheen taloudellisen tilanteen vuoksi lapsilla ei ole aina mahdollisuutta osallistua kodin ulkopuolisiin harrastuksiin. (Törrönen 2012, 23, 28 ja 105. Rönkkö ja Rytönen 2010, 124 -127.)

YK:n lastenoikeuksien sopimuksen toisen artiklan mukaan jokainen lapsi on erityinen ja tarvitsee erityistä suojelua. Jokaisella lapsella on oikeus olla hyväksytty ja rakastettu omassa toimintaympäristössään omana yksilönään. Vammansa, sairautensa tai muun syyn takia toiset lapset tarvitsevat ikätovereitaan enemmän tukea. Lapsen erityistarpeita tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti, siten että myös perheen voimavarat ja tarpeet huomioitaisiin. Jokaisella lapsella on voimavaransa ja vahvuutensa. (Vilén ym. 2006, 246–247, 272–273, Unicef s.a.)

Kaikki lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat omaan tahtiin. Eri ympäristöissä ja yhteisöissä käsitys siitä, milloin lapsi tarvitsee tukea saattaa vaihdella. Lapsi voi tarvita moninaista tukea tiedollisen, taidollisen, fyysisen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen osa-alueilla yksilöllisiä aikoja. Lapsen tuen tarve voi syntyä myös tilanteissa, joissa lapsen kasvuolot vaarantuvat tai eivät turvaa hänen terveyttään ja kehitystään. Tuen tarve voi olla väliaikaista. Osa lapsista tarvitsee tukea koko elämänsä ajan. (Vilén ym. 2006, 248.) Lapsen tuen tarve tulisi tunnistaa mahdollisimman varhain, jotta tuki saataisiin järjestettyä oikea- aikaisesti ja näin saataisiin ehkäistyä ongelmien vaikeutuminen ja monimutkaistuminen. Yleensä apu varhaisessa vaiheessa on helpompaa, vähemmän voimavaroja sitovaa sekä se on kustannuksiltaan taloudellisempaa. (STM 2010, 62–64.)

3.1 Varhainen tuki lapsiperheiden arjessa

Varhainen tuki on haastava käsitteenä, toimintana sekä työorientaationa. Osittain tämä johtuu siitä, että varhaisen tuen tausta on tuntematon monille. Varhainen tuki on sekä ammatillisena asiantuntijuutena että työmuotona vielä nuori. (Lindqvist 2008, 11.) Varhaisen puuttumisen käsite ja tähän liittyvä toiminta ymmärretään eri tavoin, kuten varhaisten oireiden tai oppimisvaikeuksien tunnistamiseksi, tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi, erilaisuuden kontrolloimiseksi tai toiminnaksi, missä huolet otetaan varhain ja kunnioittavasti esille pyrkien hyvään yhteistyöhön. Varhainen puuttuminen yhdistetään usein toiminnaksi, joka suuntautuu lapsiin, nuoriin ja perheisiin. (Pyhäjoki ja Koskimies 2009, 186.) Tässä opinnäytetyössä käytämme varhaisen tuen ja varhaisen puuttumisen käsitteitä rinnakkain.

Tavoitteena varhaisella tuella on lapsen ja perheen voimavarojen ja elämänhallinnan säilyttäminen ja vahvistuminen sekä tuen mahdollistaminen lapsen ja perheen arkeen, heidän ehdoillaan mahdollisimman varhain. Varhaisen työn tavoitteena on lapsen hyvinvointi, joka saavutetaan vanhemmuuden ja perheen tukemisella. Työskentelyssä pyritään tunnistamaan lapsen hyvinvointia uhkaavia riskitekijöitä sekä puuttumaan niihin, ennen kuin ne kasvavat suuriksi ongelmiksi. Varhaisella tuella voidaan vahvistaa lapsen hyvinvointia suojaavia tekijöitä sekä heikentää riskitekijöitä. (Lindqvist 2008, 12—17.)

Viime vuosien aikana suomalaiset perheet ovat läpikäyneet suuria muutoksia. Edelleen enemmistönä ovat kahden vanhemman perheet, vaikka eri perhemuodot ovat yleistyneet. Jokaisella perheellä on yksilöllisiä haasteita. Vanhempien tulisi saada lasten kasvatukseen tukea siellä, missä tavallisesti lapset ja perheet käyvätkin kuten, neuvolassa, päivähoitossa ja koulussa. Varhaisen tuen toimintatapojen olisi hyvä ulottua kaikkiin lasten ja lapsiperheiden palveluihin. (Taskinen 2010, 22.) Usein lapsiperheiden ongelmiin vastataan lastensuojelun keinoin. Kalliita ja korjaavia lastensuojelun toimenpiteitä voidaan ehkäistä hyvinvoinnin tukemisella, ehkäisevällä työllä sekä ennakoivalla tuella. (Pelastakaa lapset 2014, 3.)

Varhainen tuki on taloudellista, ehkäisee ongelmien eskaloitumista ja vähentää inhimillisiä kärsimyksiä. Varhaista tukea tulisi toteuttaa kaikkialla missä lapset ovat. Lapselle ja perheelle tulisi tarjota varhaista tukea avoimesti, leimaamatta ja kunnioittavasti. Asioiden käsittelyn tulisi tapahtua siten, että lapsi ja perhe kokevat saavansa tukea ja tuntevat olonsa arvostetuiksi. Perheen kanssa yhdessä toimien pyritään siihen, että lapsi saisi normaalipalveluissa tehostetuin järjestelyin tarvitsemansa avun, siten ettei häntä ole syytä määrittää lastensuojelun asiakkaaksi. (Taskinen 2010, 46.) Lapsiperheiden arjen tukemisessa tarvitaan eri toimijoiden resurssien yhdistämistä ja toiminnan painopisteen siirtämistä varhaiseen tukeen (Pelastakaa lapset 2014, 3).

Varhaisen tukemisen kolme vaihetta ovat huolen tunnistaminen, huolen ottaminen puheeksi vanhemman ja lapsen kanssa sekä korjaavat toimenpiteet. Huolen tunnistamisen vaiheessa työntekijä voi arvioida huolen vyöhykkeiden avulla omaa huoltaan ja sitä onko huoleen tarvetta puuttua. Työntekijän subjektiivinen huoli on perheen ja lapsen avun tarpeen tunnistamisessa tärkeä työväline. Huolen puheeksi ottamisen vaihe on keskeinen osa varhaista tukemista vanhempien ja lapsen kanssa. Puheeksi ottaminen on tärkeää toteuttaa kunnioittavana keskusteluna, jonka keskeisenä tehtävänä on saada aikaan vanhempien ja työntekijän liittouma lasta koskevan huolen käsittelemiseksi. Korjaavien toimenpiteiden aikana mietitään kuinka toimitaan, kun keskustelu vanhempien kanssa huolesta on toteutettu. (Taskinen 2010, 46—48.)

Myös vanhempi voi tarvita tukea elämän erilaisissa tilanteissa, erityisesti silloin kuin perheen toinen vanhempi sairastaa. Vanhemman sairastuessa, ongelmat heijastuvat usein vanhemmuuteen, parisuhteeseen ja perheen käytäntöihin sekä näiden kautta lapsen kehitykseen. (STM 2004, 234.) Jokainen lapsi on oma yksilönsä, joten lasta on tuettava yksilöllisesti kasvussa ja kehityksessä. Tarpeen mukaan ympäristöä on muutettava siten, että jokainen lapsi voi toimia ympäristössään tasavertaisena muiden kanssa. Myös erityistä tukea tarvitseva lapsi haluaa oppia, tutkia ja leikkiä sekä

olla osallisena vaikuttamassa omaan elämäänsä. Lapsi nähdään nykykäsityksen mukaan osana ympäristöään. Lapsi vaikuttaa ympäristöönsä ja ympäristö lapseen. (Vilén ym. 2006, 247–248.) Opinnäytetyössämme ymmärrämme varhaisen tuen osaksi matalan kynnyksen lapsiperhepalveluita, joita Perheentalo toteuttaa. Tarkastelemme varhaista tukea opinnäytetyössämme perheiden arjen näkökulmasta.

3.2 Inklusio lapsiperheitoiminnoissa

Vammaispalveluissa ja erityiskasvatuksessa on painotettu 1980-luvulta alkaen sitä, että jokaisella yksilöllä täytyy olla tasa-arvoiset mahdollisuudet käyttää tavallisia palveluita. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että jotta kaikilla olisi samat toimintamahdollisuudet on toimintaympäristöjen suunnittelussa otettava huomioon monenlaiset erityistarpeet. (Vilén ym. 2006, 253.) Tukea tarvitseva lapsi tai nuori voidaan nähdä kasvu- ja toimintaympäristössään haasteellisena, toisaalta tukea tarvitseva lapsi voi kokea osallistumisen ja toimintansa haasteelliseksi muiden lasten joukossa ja yhteisössä. Osallistumisen ja toiminnan haasteet saattavat olla moninaisia ja eri tavoin toisiinsa liittyviä. Osallistumisen ja toiminnan mahdollisuudet voi vaihdella siten, nähdäänkö haasteen olevan vuorovaikutuksessa, lapsessa tai ympäristössä. (From ja Koppinen 2012, 9–10.)

Inklusioajattelussa painotetaan sitä, että jokaisella yksilöllä on oltava mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua itseään koskeviin asioihin täysivaltaisesti. Periaatteena on, että lapsi on täysivaltainen jäsen yhteisössään huolimatta erityistarpeistaan. Inklusiossa tarkastellaan lapsen ja hänen ympäristönsä vuorovaikutuksen näkökulmasta sitä, kuinka oppimisen, osallistumisen ja kehittymisen esteitä voidaan vähentää tai poistaa. Toimintatapana inklusio vastustaa syrjintää. (Vilén ym. 2006, 253.)

Inklusion periaatteet

- jokaisella on oikeus olla mukana
- jokainen voi oppia
- jokainen on erilainen
- jokainen kehittyy
- kaikki ovat yhteisön jäseniä ja jokaisella on siinä tärkeä rooli
- erilaisuus syntyy yhteisöissä
- erilaisuus on rikkaus

(mukaillen Vilén ym. 2006, 253).

Helposti lapsen liittyväksi haasteeksi tulkitaan lapsen vamma, diagnoosi tai tuen tarve. Lapsen ja nuoren mahdollisuudet osallistua ja toimia mahdollisimman täysivaltaisesti arjessaan ovat kuitenkin vahvasti yhteydessä hänen toimintakykynsä ja kokemukseen osallistua. Osallistumisen ja toiminnan mahdollisuuksiin vaikuttavat siis muutkin kuin yksilöön liittyvät tekijät. Nämä monimuotoiset tekijät voivat edistää, mahdollistaa tai rajoittaa tukea tarvitsevan lapsen toimintaa ja osallistumista toimintaympäristöissään. Kyseessä on siis sosiaalisen inklusion mahdollistaminen. Kun suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan tukea tarvitsevan yksilön arjen toimintaa ja osallistumista, tulee toiminnan ja

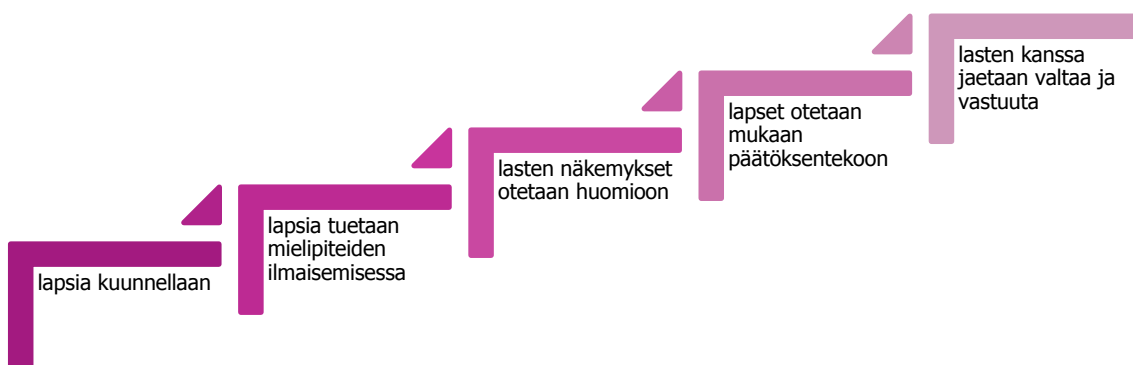
osallistumisen mahdollisuuksiin kiinnittää erityistä huomiota. Ilman tätä yksilön mahdollisuudet toimintaan osallistumiseen saattavat kaventua. (From ja Koppinen 2012, 9–10.)

Inklusio, esteettömyys ja osallisuus kietoutuvat yhteen Perheentalon toiminnassa. Tässä opinnäytetyössä inklusiota tarkastellaan esteettömyyden, yhteisöllisyyden ja toimintaan osallistumisen näkökulmasta. Tässä opinnäytetyössä inklusiolla ymmärrämme, että jokaiselle täytyy luoda mahdollisuus osallistua Perheentalon toimintaan, kaikki ovat erilaisia, mutta samanarvoisia.

3.3 Lasten ja perheiden osallisuus

Osallisuus käsitteenä voi saada erilaisia merkityksiä käyttöyhteyden mukaan. Turja (2011, 46–47) viittaa Hilliin ym. (2004), joiden mukaan osallisuus on liitetty muun muassa monenlaisen osattomaksi jäämisen ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisyyn sekä yhteisön tavoitteeseen saada kaikki jäsenet osaksi yhteisöä tasavertaisesti. Osallisuudella ei tarkoiteta kuitenkaan ainoastaan sitä, että yksilöt voivat osallistua erilaisiin aktiviteetteihin ja tapahtumiin muiden mukana tai pääsevät osallisiksi yhteiskunnan palveluista. Syvemmälle osallisuudelle osallistuminen voi kuitenkin olla alku. Osallistuja voi olla mukana jossakin valmiiksi organisoidussa ja suunnitellussa toiminnassa, mutta välttämättä osallistuja ei ole itse ollut vaikuttamassa toiminnan sisältöön ja toteutukseen.

Yleisesti osallisuus määritellään yhteisöön liittymisenä, kuulumisena ja siihen vaikuttamisena. Osallisuus rakentuu vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutus taas vaatii yhteisöltä jäsenten huomioon ottamista ja jäsenten aktiivista osallistumista. Lapsen oikeuksien näkökulmasta osallisuus muodostuu lapsikansalaisten ja aikuisten julkisen vallan yhteisöjen välisten suhteiden ja lasten vaikuttamismahdollisuuksista näiden yhteisöjen toimintaan. Julkisen vallan tulisikin ottaa päätöksen teossa myös lapset huomioon: kuinka päätökset vaikuttavat lapsiin. (Oranen 2008, 9, Schuurman 2014, 11.) Osallisuudella tarkoitetaan syvimmässä merkityksessään sitä, että osallistumalla yhteisössään asioiden suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä ottamalla vastuuta asioiden toteutuksesta, yksilöt voivat tulla kuulluksi ja vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Vaikuttamismahdollisuus johtaa vahvempaan toimintaan sitoutumiseen. (Turja 2011, 46–47.)

KUVIO 1. Osallisuuden portaajat (mukaillen Oranen 2008, 10).

Osallisuutta kuvataan usein erilaisilla porrasmalleilla (kuvio 1). Tiivistetysti porrasmallissa yksilö saa sitä enemmän valtaa, mitä ylemmäksi hän kiipeää. Osallisuus lisääntyy samassa suhteessa. Lasten ja nuorten osallisuutta tarkastellaan usein suhteessa aikuisten käyttämään valtaan. Mitä enemmän lapset ja nuoret ovat mukana päätöksenteossa, sitä enemmän he ovat osallisia toiminnassa jota päätökset koskevat. (Oranen 2008, 10.)

Pelastakaa Lapset ry määrittää lasten osallisuuden olevan lasten mahdollisuutta ilmaista mielipiteensä, vaikuttaa heitä koskevaan päätöksentekoon sekä saada aikaan muutosta. Lasten osallisuus on kaikkien lasten vapaaehtoista osallistumista heitä suoraan tai epäsuoraan koskeviin asioihin, riippumatta lapsen iästä tai kehitystasosta. Lasten osallisuus on myös työskentelytapa ja periaate, joka koskee kaikkia yhteiskunnan osa-alueita ja tasoja niin lasten lähijärjestöissä, paikallisesti, kansallisesti kuin globaalistikin. Osallisuus vaikuttaa keskeisesti lasten oikeuksien toteutumiseen ja hyvinvointiin. Osallisuus varmistaa lasten aseman ja mielipiteen huomioimisen, ja oikeuden täysipainoiseen lapsuuteen. Osallisuuden kautta lapset oppivat vastuullisuutta ja osallisuus vahvistaa lasten minäkuvan kehittymistä. (Pelastakaa Lapset 2013, Vahtola 2006, 32.) Opinnäytetyössämme osallisuutta tarkastellaan lasten ja perheiden aidon osallistumisen ja osallisuuden näkökulmasta Perheentalon toiminnassa. Ymmärrämme opinnäytetyössämme osallisuuden perheiden mukaan ottamisena toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Perheiden tarpeita kuullaan ja kuunnellaan aidosti.

3.4 Esteettömyys matalan kynnyksen lapsiperhetoiminnoissa

Esteettömän yhteiskunnan toteuttamista voidaan perustella esimerkiksi tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden tai yhdenmukaisuuden ihmisarvon periaatteilla. Näiden periaatteiden mukaisesti jokainen yhteiskunnan jäsen on huomioitava samalla tavalla, hänen tarpeilleen on annettava tasavertainen merkitys ja hänelle on annettava samanlaiset mahdollisuudet toimia, osallistua yhteiskunnassa ja toteuttaa itseään. (Rauhala-Hayes, Topo ja Salminen 1998, 13.)

Jotta esteetön yhteiskunta toteutuisi, edellyttäisi se sekä yhteiskuntapoliittista sitoutumista esteettömyyteen että useanlaisia käytännön toimenpiteitä, vuorovaikutusta ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Keskeisessä asemassa ovat muun muassa kaikille sopiva suunnittelu, standardit ja lainsäädäntö. Olennaisia toimijoita esteettömän yhteiskunnan toteuttamisessa ovat esimerkiksi päätöksentekijät, järjestöt, tutkimus- ja kehittämislaitokset ja apuvälineteollisuus. Vuoropuhelun aikaan saaminen on tärkeää toimijoiden välille, koska heillä on keskeistä tietoa ja kokemusta esteettömistä ratkaisuista. (Rauhala-Hayes, Topo ja Salminen 1998, 14.)

Esteettömyys ja käytettävyys ovat saavutettavuuden lähikäsitteitä. Näitä käsitteitä käytetään usein myös rinnakkain. Näiden ohella voidaan puhua design for all -periaatteesta tai kaikille sopivasta suunnittelusta. Jokaisella näistä käsitteistä on kuitenkin yhteinen tavoite: yhdenvertaisuuden edistäminen. Esteellisyyttä pidetään saavutettavuuden vastakohtana. Esteet ovat syrjiviä ja ne estävät yhdenvertaisen osallistumisen. (Autio 2014.)

Esteettömyys vahvistaa yksilöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa, edistää ihmisoikeuksien toteutumista, sekä vähentää myös osaltaan syrjäytymistä ja syrjintää. Esteettömyydellä voidaan erityisesti edistää vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta. Esteettömyys voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen, jotka ovat fyysinen ja sosiaalinen esteettömyys. Fyysisellä esteettömyydellä tarkoitetaan rakenteellisten esteiden poissaoloa. (Ihmisoikeudet.net 2013.)

Fyysisellä esteettömyydellä voidaan taata jokaiselle yksilölle iästä, sukupuolesta, toimintakyvystä tai vammaisuudesta riippumattoman mahdollisuuden toimia toisten mukana ja kanssa. Yksilöitä ei saa jakaa aktiivisiin ja passiivisiin, osallistujiin ja sivusta katsojiin fyysisillä esteillä. Esteettömyyttä voidaan edistää esimerkiksi henkilökohtaisten apuvälineiden käyttämisen avulla, kuten pyörätuolilla, kuulolaitteella tai opaskoiralla, toisen ihmisen apua unohtamatta. Ympäristön ja käytäntöjen erilaisen ominaisuuksien hyödyntäminen kuten hissi ja valaistus edistävät myös esteettömyyttä. Esteettömyyden väitetään usein tulevan kalliiksi siitä huolimatta, että esteellisestäkin ympäristöstä syntyy välillisiä ja suoria kustannuksia sekä käyttäjille että yhteiskunnalle. Esteettömyys hyödyttää jokaista yksilöä, mutta on erityisesti yksilöitä joille yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien toteutumiseksi esteettömyys on välttämättömyys. (Sisäasiainministeriö 2011, 15.)

Sosiaalisessa esteettömyydessä on kysymys ilmapiiristä. Sosiaalisesti esteettömissä ympäristöissä yksilö voi olla turvallisesti oma itsensä, ilman pelkoa syrjinnästä. Jokainen yksilö saa vaikuttaa ja toimia omista lähtökohdistaan käsin, muiden yksilöiden yksityisyyttä kunnioittaen. Sosiaalinen esteettömyys on tasa-arvoisuutta, erilaisuuden hyväksymistä ja yhdessä tekemistä. (Sisäasiainministeriö 2011, 15, Autismi- ja Aspergerliitto ry s.a.)

Matalan kynnyksen palvelut ovat usealla tavalla liitännäisiä sosiaaliseen osallisuuteen. Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus ovat myös olennainen osa sosiaalista osallisuutta. Muodollinen oikeus ei takaa palveluiden saatavuutta, että jokainen pääsisi palveluiden piiriin; yksilön on hakeuduttava matalan kynnyksen palveluihin itsenäisesti, mutta kaikilla ei ole riittävästi voimavaroja, tietoa tai mahdollisuutta hakeutua palveluun. Muita syitä palveluihin ulkopuolelle jäämiselle voi olla esimerkiksi psyykkiset ja fyysiset esteet, monet yhtäaikaiset ongelmat tai vaikea tavoitettavuus. Matalan kynnyksen palveluilla pyritään saamaan palveluiden ulkopuolelle jääneitä palveluiden piiriin ja purkamaan sekä madaltamaan mahdollisia esteitä. (Leemann ja Hämäläinen 2015.)

Tässä opinäytetyössä esteettömyyttä tarkastellaan fyysisen ja sosiaalisen esteettömyyden toteutumisen näkökulmasta Perheentalon tiloissa ja toiminnoissa. Perheentalon toiminta on matalan kynnyksen toimintaa, johon jokainen yksilö voi osallistua omista lähtökohdistaan ja tarpeistaan käsin. Ymmärrämme fyysisen esteettömyyden koostuvan esteettömistä tiloista. Ymmärrämme sosiaalisen esteettömyyden koostuvan avoimesta ja syrjimättömästä ilmapiiristä, tasa-arvoisuudesta ja osallistumisen kynnyksettömyydestä Perheentalon toimintaan.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa tietoa henkisen ja fyysisen esteettömyyden edellytyksistä Kuopion Perheentalo -toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää kuopiolaisten lapsiperheiden näkemyksiä esteettömästä Perheentalosta ja toiveista Perheentalon toiminnan sisällölle. Tarkoituksena oli myös selvittää, millainen Perheentalon toiminta tukee lapsiperheiden arjen hyvinvointia sekä millaista Perheentalon toimintaa voitaisiin jalkauttaa Kuopion asukastuville ja kirjastoautoihin. Tutkimustuloksia voivat hyödyntää eri järjestöjen edustajat Perheentalon toiminnan suunnittelussa ja kehitettäessä toimintaa edelleen. Tutkimuksestamme saatavaa tietoa esteettömyyden edellytyksistä ja vaatimuksista voidaan hyödyntää työntekijöiden perehdyttämisessä sekä perheiden henkisen esteettömyyden ja erilaisuuden hyväksymisen lisäämisessä. (Pelastakaa Lapset 2015c.)

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Mitkä ovat fyysisen esteettömyyden edellytykset ja vaatimukset Kuopion Perheentalon toiminnassa?
2. Mitkä ovat sosiaalisen esteettömyyden edellytykset ja vaatimukset Kuopion Perheentalon toiminnassa?
3. Miten Kuopion Perheentalon toiminta voisi tukea lapsiperheiden arjen sujumista?
4. Millaista Perheentalon toimintaa voisi järjestää Kuopion asukastuvilla ja kirjastoautoissa?

Aloimme ideoida opinnäytetyötämme keväällä 2015 Kuopion Perheentalon hankekokonaisuuteen liittyen. Jäimme pohtimaan opinnäytetyömme näkökulmaa kesän ajaksi. Esitimme opinnäytteen idean syksyllä 2015. Aloitimme opinnäytetyömme keräämällä taustatietoa tutkimuksemme tueksi. Perehdyimme teoriakirjallisuuteen ja opinnäytetyömme teoreettiseen viitekehykseen. Kävimme tutustumassa Iisalmen Perheentaloon lokakuussa 2015 ja Joensuun Perheentaloon joulukuussa 2015. Tutustumiskäynneillä havainnoimme Perheentalojen tiloja fyysisen esteettömyyden näkökulmasta sekä haastattelimme Iisalmen ja Joensuun Perheentalojen ohjaajia. Kirjoitimme havaintojamme ylös tutkimuspäiväkirjaamme. Tapasimme myös Pelastakaa Lapset ry:n Itä-Suomen aluejohtajan joulukuussa 2015, joka antoi meille lisätietoa hankekokonaisuuteen liittyen. Nauhoitimme ja litteroimme eli aukikirjoitimme haastattelut. Kävimme haastatteluiden sisällöt läpi ja pyrimme saamaan kokonais käsityksen Perheentalo-toiminnasta. Keskeisimmiksi teemoiksi nousivat kohtaamisen tärkeys, vertaisuus ja vertaistuki, varhainen tuki ja esteettömyys niin tilojen kuin ilmapiirinkin suhteen sekä verkostoyhteistyön tärkeys.

Joulukuussa 2015 kävimme tutustumassa kolmeen Kuopion asukastupaan, joihin oli suunnitella Perheentalon toimintaa. Kävimme Neulamäen, Puijonlaakson ja Petosen asukastuvilla. Havainnoimme tiloja fyysisen esteettömyyden ja lapsiperheiden tarpeiden näkökulmasta. Kirjasimme havaintomme tutkimuspäiväkirjaamme. Havaintojemme mukaan Puijonlaakson asukastuvan tilat olivat esteettömät ja helposti muunneltavissa. Puijonlaakson asukastuvalla oli helppo päästä julkisilla kulkuvälineillä. Asukastuvan tilojen läheisyydessä oli tilavat wc-tilat, jossa on myös vauvanhoitomahdollisuus. Tilassa oli erillinen keittiö ja erillinen liikuntasali. Petosen ja Neulamäen asukastupien tilat oli-

vat ahtaat, sisälle olisi vaikea päästä lastenvaunujen kanssa ja tiloissa oli paljon johtoja. Sekä Peto-
sen, että Neulamäen asukastuvat sijaitsivat keskeisellä paikalla, joten ne ovat helposti saavutettavis-
sa. Jatkoimme opinnäytetyömme teoreettisen viitekehyksen rakentamista saatujen tietojen perus-
teella.

Tutkimus eteni aineistonkeruun suunnittelulla. Tavoitteenamme oli saada tietoa henkisen ja fyysisen
esteettömyyden edellytyksistä ja vaatimuksista Perheentalon toiminnassa. Petri Paju (2015) on tut-
kinut Iisalmen Perheentalon kävijöiden kokemuksia Perheentalon toiminnasta. Hyödynsimme Pajun
tutkimuksen tuloksia oman tutkimuksemme suunnittelussa. Päätimme toteuttaa lomakekyselyn (liite
1) mahdollisille Kuopion Perheentalon kävijöille. Jotta saisimme hyödynnettyä jo olemassa olevaa
tietoa Perheentalo -toiminnasta, päätimme haastatella myös Kuopion Perheentalon asiantuntijoita ja
yhteistyökumppaneita.

4.1 Tutkimusmenetelmä ja kohdejoukko

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat kuopiolaiset lapsiperheet. Tutkimuksemme aihepiirin kannalta ei
olisi ollut tarkoituksenmukaista tutkia kaikkia kuopiolaisia lapsiperheitä. Hyödynsimme Perheentalon
yhteistyökumppaneiden verkostoja lapsiperheiden tavoittamisessa. Näin tavoitimme juuri ne per-
heet, jotka ovat kiinnostuneita Perheentalon toiminnasta.

Valitsimme kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, koska tarvitsimme syvällisempää tietoa tutkittavasta
aiheesta. Kyselymme vastaajamäärän jäädessä suhteellisen pieneksi (N=51) ja kyselyn avointen ky-
symysten suuri määrä puolsivat laadullisen menetelmän valikoitumista. Keskeistä laadullisessa tut-
kimuksessa on asioiden, merkitysten ja kokemusten ymmärtäminen sekä ilmiöiden merkitysten oi-
valtaminen. (Tuomi ja Sarajärvi 2013, 23—35.) Tutkimuksemme sisältää myös kvantitatiivisia eli
määrällisiä piirteitä, sillä käytimme yhtenä aineistonkeruumenetelmänä puolistrukturoitua lomake-
kyselyä. Kyselylomakkeessa oli sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Tarkoituk-
senamme oli saada perheiden ääni kuuluviin. Käyttämällä avoimia kysymyksiä vastaajat saavat ker-
toa oman mielipiteensä ilman, että valmiit vastausvaihtoehdot rajaavat vastauksen sisältöä.

4.2 Aineistonkeruumenetelmä

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään useimmiten aineiston keruumenetelminä kyselyä, haastatte-
lua ja havainnointia sekä erilaisiin dokumentteihin perustuvaa tietoa. (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 73.)
Toteutimme tutkimuksemme lomakekyselynä kuopiolaisille lapsiperheille. Kysely on menettelytapa,
jossa tiedonantajat täyttävät kyselylomakkeen itse joko valvotusti tai esimerkiksi kotonaan. Lomake-
kysely on useimmiten kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä, mutta
sitä voidaan käyttää myös laadullisessa tutkimuksessa esimerkiksi silloin, kun vastaukset voidaan
tyypitellä laadullisiin luokkiin. Lomakekyselyssä on kysyttävä vain tutkimuksen tarkoituksen ja tutki-
musongelman kannalta merkityksellisiä kysymyksiä. (Tuomi ja Sarajärvi 2013, 72—75.) Lomake-
kysely toteutettiin sekä verkkokyselynä että paperisena lomakekyselynä. Verkkokyselyn toteuttami-
sessa käytimme välineenä Webropol -ohjelmistoa.

Toteutimme verkkokyselyn Webropolissa kesällä 2016. Perheentalo jakoi verkkokyselyn linkkiä omien internetsivujensa, facebook-tilinsä kautta sekä kyselylomakkeita Perheentalon toimistolla. Hyödynsimme myös Lapsiperheiden arjen tukeminen Kuopion seudulla -hankkeen (LAINE -hanke) yhteistyöverkostoa vastaajien tavoittamisessa. Otimme yhteyttä hankkeen verkostotoimijoiden yhteyshenkilöihin; Kuopion ensikotiyhdistykseen ja Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) Kuopion yhdistykseen, jotka jakoivat verkkokyselyn linkkiä omilla internet -sivuillaan ja käyttämässään sosiaalisen median kanavissaan. Otimme yhteyttä myös YTRY:n (vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten vanhempien ja yhdistysten yhteistyöryhmä) työntekijään, joka jakoi verkkokyselyn linkkiä omille verkostoilleen. Otimme yhteyttä Kuopion äitien apupiiri -facebookryhmän ylläpitäjään, jonka luvalla saimme jakaa verkkokyselylinkkiä ryhmän sivuilla.

Verkkokysely oli avoinna 18.6.- 30.7.2016. Verkkokyselyn lisäksi kävimme keräämässä aineistoa verkkokyselyn paperisella versiolla MLL:n kuopion yhdistyksen järjestämällä puistotreffeillä Saaristokaupungissa 21.6.2016 ja MLL:n toimitiloissa kauppakeskus Apajassa 12.7.2016. Pyrimme tavoittamaan mahdollisimman monipuolisesti erilaisia perheitä, myös niitä, jotka eivät mahdollisesti käytä yhteistyöverkostossa olevien järjestöjen palveluita. Kyselyymme vastasi yhteensä 51 vastaajaa. Verkkokyselyyn vastasi yhteensä 24 vastaajaa. Saimme verkkokyselyn kautta vastauksia 47 % (N=24), joista 20 % (N=10) tuli Kuopion äitien apupiiri -facebookryhmän kautta. Tavoitimme puistotreffeillä yhteensä 53 % (N=27) vastaajista.

Analysoimme kyselyn avoimet vastaukset alustavasti käyttäen sisällön analyysiä, josta tarkemmin luvussa 4.3. Alustavien tutkimustulosten pohjalta tarkensimme suunnittelemaamme teemahaastattelurunkoa (liite 2). Teemahaastattelu toteutettiin Kuopion Perheentalon työryhmän ja yhteistyökumppanin edustajille. Haastattelu on henkilökohtainen tiedonantotapa, jossa haastattelijä esittää kysymyksiä ja tallentaa tiedonantajan vastaukset. Haastattelun avulla pyritään saamaan mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta asiasta. Sekä kyselyyn että haastatteluun vastaajalle on eettisesti perusteltua kertoa mitä aihetta tiedonanto koskee. Teemahaastattelu etenee valittujen teemojen ja niitä tarkentavien kysymysten varassa. Teemahaastattelussa korostuvat ihmisten tulkinnat eri asioista ja heidän niille antamansa merkitykset sekä merkitysten muodostuminen vuorovaikutuksessa. Myös teemahaastattelussa pyritään löytämään tutkimuksen kannalta keskeisimmät ja merkityksellisimmät vastaukset. (Tuomi ja Sarajärvi 2013, 72–73, 75.)

4.3 Aineiston analyysi

Laadullisessa tutkimuksessa käytettävää perusanalyysimenetelmää kutsutaan sisällönanalyysiksi. Sisällönanalyysi etenee vaiheittain. Tutkittavasta aineistosta on eroteltava tutkimustehtävän kannalta oleellinen tieto, jonka jälkeen aineisto joko luokitellaan, teemoitellaan tai tyyjitellään eri kokonaisuuksiin. Lopuksi aineistosta koostetaan yhteenveto. (Tuomi ja Sarajärvi 2013, 91–92.)

Sisällönanalyysi voidaan tehdä joko aineistolähtöisesti, teorialähtöisesti tai teoriaohjaavasti. Sisällönanalyysillä aineisto järjestellään tiiviiseen ja selkeään muotoon. (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 110–111.) Tutkimusaineistomme sisällönanalyysi eteni vaiheittain teoriasidonnaisesti. Aloitimme tutkimusaineis-

ton tarkastelun yhdistämällä verkkokyselyn aineiston ja paperiset kyselylomakkeet yhdeksi sähköiseksi aineistoksi. Aineiston yhdistämisen jälkeen luimme aineistoa läpi.

Aineiston läpikäymisen jälkeen pelkistimme vastaukset pelkistetyiksi ilmauksiksi. Ryhmittelimme pelkistetyt ilmaukset eri kategorioihin. Jatkoimme analyysin tekoa yhdistäen saman sisältöisiä kategorioita niin pitkään, kuin kategorioiden teko oli mahdollista. Muodostaessamme kategorioita abstrahimme eli käsitteellistimme aineiston. Yhdistävien kategorioiden nimeämisessä käytettiin jo olemassa olevia käsitteitä; osallisuus, esteettömyys, varhainen tuki ja inklusio. Kokosimme abstrahointikaavioita analyysimme tueksi. (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 110 -111.)

Kyselyssä oli monivalintakysymyksiä, joista laskimme prosenttiosuudet. Monivalintakysymysten analysoinnissa käytettiin menetelminä laskemista ja asteikointia. Aineiston analyysimuodoista yksinkertaisin on laskeminen. Laskemisella pyritään yksinkertaisesti selvittämään kuinka monta kertaa tietty ilmiö esiintyy materiaalissa. Mikäli tapauksia on riittävästi, voidaan niistä laskea prosenttiosuuksia ja tulos voidaan ilmoittaa taulukkona tai kuviona. (Hirsjärvi ja Hurme 2011, 172.)

Kvalitatiivisessa analyysissä voidaan käyttää järjestysasteikkoa. Järjestysasteikon avulla voidaan luokitella aineistoa. (Hirsjärvi ja Hurme 2011, 172.) Kyselylomakkeessa käytimme järjestysasteikkoa, jossa vastausvaihtoehdot oli jaoteltu erittäin tärkeästä, tärkeään, en osaa sanoa, ei kovin tärkeään ja ei tärkeään. Analyysivaiheessa supistimme luokat viidestä kahteen. Näin saimme vastaukset tiiviimpään ja informatiivisempaan muotoon.

Kyselyn alustavan analyysin jälkeen tarkensimme suunnittelemaamme teemahaastattelurunkoa. Käytimme teemahaastattelurungon suunnittelun pohjana alustavista tutkimustuloksista nousseita keskeisimpiä teemoja, joita olivat osallisuus, yhteisöllisyys, varhainen tuki, fyysinen ja sosiaalinen esteettömyys sekä saavutettavuus. Kokosimme alustavat tutkimustulokset power point -esitykseen joka toimi alustuksena haastattelulle. Toteutimme teemahaastattelun syyskuussa 2016.

Tallensimme haastattelun nauhurilla, jonka jälkeen aukikirjoitimme eli litteroimme aineiston puhtaaksi. Analysoimme haastattelun sisällönanalyysin avulla. Perehdyimme sähköisessä muodossa olevaan aineistoon, jonka jälkeen maalasimme ja alleviivasimme keskeisimpiä ajatuksia haastateltujen kommentaareista. Tulostimme aineiston, jonka jälkeen kirjoitimme ylös avainsanoja ja -käsitteitä analyysimme tueksi. Pelkistimme aineiston ja luokittelimme sen ala- ja yläkategorioihin. Analysoituamme kysely- ja haastatteluaineiston yhdistimme ne yhdeksi aineistoksi. Aineiston yhdistämisen jälkeen kokosimme tutkimustulokset yhteen. Raportoimme tutkimustulokset siten, että lomakelyselyyn vastanneiden ja haastateltujen asiantuntijoiden näkökulmat näkyvät tutkimustuloksista raportoidessa.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Jokaiseen tutkimukseen liittyvät eettiset ratkaisut. Erityisesti ihmistieteissä eettisiä kysymyksiä on tarkasteltava tutkimuksen joka vaiheessa. Tärkeimmät eettiset periaatteet ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa ovat luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys sekä informointiin perustuva suostumus. (Hirsjärvi ja Hurme 2014, 19–20.) Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista, joten emme tarvinneet tutkimukseemme tutkimuslupaa.

Olemme toimineet eettisten periaatteiden mukaisesti koko opinnäytetyöprosessin ajan. Olemme esitelleet opinnäytetyömme tarkoituksen ja tavoitteet jokaiselle tutkimukseemme tietoa antaneelle. Kysely ja haastattelut toteutettiin luottamuksellisesti ja anonymisti, tiedonantajille kerrottiin mihin he antavat tietoa ja mitä varten sitä kerätään. Käsittelimme saatuja tietoja huolellisesti, eikä tutkimusaineisto ollut muiden henkilöiden saatavissa. Analysoimme tutkimusaineistoa siten, ettei vastaajaa voida yhdistää yksittäisiin vastauksiin.

Tutkimuksen luotettavuuteen ja sen arviointiin liittyy reliabiliuden ja validiuden käsitteet. Reliabiliteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimus on toistettavissa samoin tuloksin. Validiteetilla tarkoitetaan onko tutkimuksessa tutkittu sitä, mitä oli tarkoitus tutkia. (Hirsjärvi ja Hurme 2014, 186–187.) Täysin samaa tutkimustulosta ei voida saada, mikäli tutkimus toteutettaisiin uudelleen. Toteutimme tutkimuksen kesällä 2016, jonka jälkeen Perheentalon toimintaa on kehitetty edelleen. Perheentaloa on myös aktiivisesti markkinoitu viime kuukausien aikana, jolloin yleisön tieto Perheentalosta on lisääntynyt. Tutkimusta tehdessämme informoimme kyselylomakkeessa vastaajia lyhyesti Perheentalon toiminnasta. Koko opinnäytetyömme prosessin ajan meillä on ollut ymmärrys siitä, mitä tutkitaan ja olemme edenneet tutkimussuunnitelman mukaisesti. Opinnäytetyön näkökulma on muuttunut toimintajavaihdosten myötä, mutta siitä huolimatta tutkimuksen tavoite on pysynyt ennallaan. Olemme tutkineet sitä, mitä on ollut tarkoituskin tutkia.

Saimme vastauksia Webropolin kautta 24. Kyselyn aukioloaikana Webropol-verkkokyselylinkkiä oli avattu 802 kertaa. Kysely oli selvästi kiinnostanut ihmisiä, mutta pohdimme miksi vastausmäärä jäi kyselyn avausmäärään nähden alhaiseksi. Perheentalo -toiminta on uusi toimintamuoto Kuopiossa ja siksi melko tuntematon. Tämä on saattanut vaikuttaa vastausten määrään. Pohdimme myös, oliko kysely liian pitkä tai vaikeaselkoinen. Testasimme kyselyrunkoa ennen kyselyn julkaisemista kolmella ulkopuolisella henkilöllä. Kyselyä testanneet henkilöt eivät kuitenkaan tuoneet esille sitä, että kysely olisi vaikeaselkoinen tai liian pitkä. Myös kyselyn kesäajankohta on saattanut vaikuttaa vastausten määrään.

Verkkokyselyyn oli vastattu kattavasti, vain muutamat vastaajat olivat jättäneet vastaamatta yksittäisiin avoimiin kysymyksiin. Paperisissa kyselylomakkeissa oli enemmän vastauskatoa avointen kysymysten kohdalla. Tähän saattoi vaikuttaa kyselyn vastaamistilanne. Kyselyyn vastaaminen Saaris-tokaupungin puistotreffeillä oli haasteellista, koska perheillä ei ollut kyselyyn vastatessa lastenhoitoapua, jolloin vastaamiseen keskittyminen on saattanut olla vaikeaa. Toisaalta Apajan tiloissa vastaaminen oli helpompaa, koska paikalla oli meidän lisäksi kaksi työntekijää ja opiskelijaa, jol-

loin lastenhoitomahdollisuus kyselyyn vastaamisen ajaksi oli järjestetty. Toisaalta Apajan tilat olivat ahtaat, jolloin vastaaminen on saattanut olla haasteellista. Saimme tutkimusaineistoa riittävästi vastauskadosta huolimatta. Analysoidessamme lomakekyselyn vastauksia, huomasimme että samat asiat alkoivat toistua aineistossa. Aineistoa on riittävästi silloin, kun samat asiat alkavat toistumaan aineistossa (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 182).

Tutkimuksen luotettavuuteen liittyy olennaisesti sen kriittinen arviointi koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimuksen kohde ja tarkoitus, menetelmävalinnat, aineiston keruu ja muut tutkimuksen vaiheet on perusteltava ja raportoitava täsmällisesti. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 140—143.) Olemme raportoineet tutkimuksen etenemistä täsmällisesti ja tuoneet esille myös tutkimuksen heikot kohdat. Olemme arvioineet työskentelyämme kriittisesti koko prosessin ajan ja arvioineet tutkimustuloksia kriittisesti.

Tutkimuksen luotettavuutta voi lisätä erilaisten metodien, tiedonlähteiden ja teorioiden käyttäminen tutkimuksessa. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 140—143.) Triangulaatiolla tarkoitetaan erilaisten teorioiden tai menetelmien ja aineistojen käyttöä samassa tutkimuksessa. Lisäksi samaa kohdetta samaa kohdetta voi tutkia useampi tutkija. Triangulaation käyttöä voidaan perustella sillä, että tutkimuskohteesta on vaikeaa saada kattavaa kuvaa yksittäisellä tutkimusmenetelmällä. (Eskola ja Suoranta 2008, 68.) Käytimme tutkimuksessamme tiedonkeruumenetelminä havainnointia, kyselyä ja haastattelua. Tutkijoita oli kaksi, joten saimme tutkimukseemme laajemman näkökulman. Lisäksi tutkimuksessa käytettiin kahta eri tiedonantajaryhmää: mahdollisia Kuopion Perheentalon kävijöitä ja Kuopion Perheentalon asiantuntijoita, joka mahdollisti eri näkökulmien esiin tuomisen Perheentalon esteettömyydestä.

Kohdejoukon valinta onnistui hyvin ja yhteistyö Perheentalon yhteistyökumppaneiden kanssa oli sujuvaa. Kysely olisi pitänyt toteuttaa aiemmin keväällä, jotta olisimme saaneet enemmän aikaa analysoida aineistoa. Lisäksi olisimme tarvinneet lisää aikaa teemahaastattelurungon suunnitteluun, mutta aikataulun kiireellisyyden vuoksi tämä ei ollut mahdollista. Lisäaika olisi mahdollistanut teemahaastattelurungon tarkemman suunnittelun.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Lomakekyselyyn vastasi yhteensä 51 vastaajaa. Vastaajista (N=48) 94 % oli naisia. Vastaajista 17,6 % oli iältään 20–27 –vuotiaita, 47,1 % 28–35 –vuotiaita, 15,7 % 36–40 –vuotiaita ja yli 40-vuotiaita 19,6 %. Lomakekyselyyn vastanneiden lapset olivat pääosin 0-4 – vuotiaita 61 %, 5-9 -vuotiaita 16,8 %, 10–14 -vuotiaita 11,6 % ja yli 14-vuotiaita 10,5 %. Valtaosa perheistä 67 % oli yksi- tai kaksilapsisia. Vastaajat asuivat eri puolilla Kuopiota, suurin osa Kuopion eteläisissä kaupunginosissa.

Toteutimme teemahaastattelun syyskuussa 2016. Haastattelimme Kuopion Perheentalon asiantuntijoita ja yhteistyökumppanin edustajaa. Haastateltavia oli yhteensä neljä. Viittaamme tässä luvussa haastateltaviin asiantuntijoina.

5.1 Perheentalon toiminnan tiedottaminen ja markkinointi

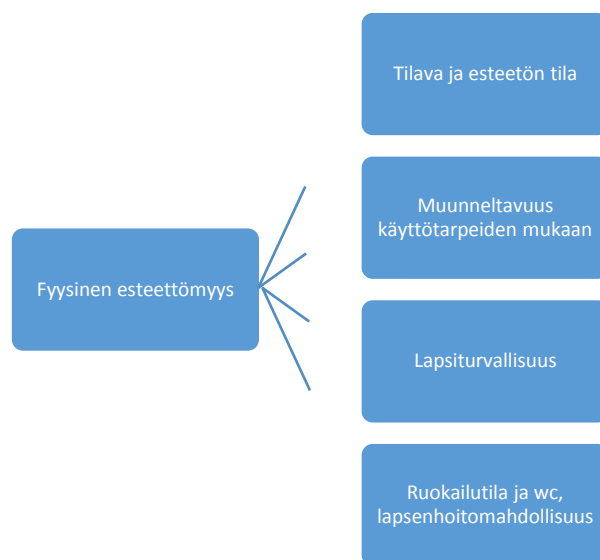
Perheentalo oli 74,5 % (N=38) kyselyyn vastaajista entuudestaan tuntematon. Vastaajat toivoivat, että Perheentaloa markkinoitaisiin ja siitä tiedotettaisiin enemmän ja avoimemmin. Markkinoinnin kanaviksi ehdotettiin esimerkiksi sosiaalista mediaa, lehtiä ja neuvolaa.

Asiantuntijoiden mukaan Perheentalon toiminnasta tiedotetaan tällä hetkellä sosiaalisessa mediassa, kuten Facebookissa ja Instagramissa, eri internet-sivuilla ja lehdissä. Perheentalon yhteistyöverkosto on laaja, joka mahdollistaa tehokkaan ja monikanavaisen tiedottamisen. He pohtivat, miten Perheentaloa tulisi markkinoida edelleen, jotta se tavoittaisi mahdollisimman monet (kuopiolaiset) lapsiperheet ja mitkä ovat niitä markkinoinnin ja tiedottamisen kanavia, jotka tukisivat jo olemassa olevaa tiedottamista. Asiantuntijoiden mukaan tiedottamista ja markkinointia tullaan lisäämään lehdissä, radiossa ja televisiossa sekä sosiaalisessa mediassa.

Asiantuntijoiden mukaan Perheentalon toiminnasta tiedotetaan kaupungin työntekijöille, kun Perheentalolle saadaan fyysiset tilat. Asiantuntijat pohtivat eri vaihtoehtoja: esimerkiksi neuvoloiden, päiväkotien, lapsiperheiden kotipalvelun, ehkäisevän perhetyön ja kirjaston henkilökuntaa voitaisiin kutsua tutustumaan Perheentalon toimintaan tai Perheentalon työntekijä voisi jalkautua kunnan peruspalveluihin kertomaan Perheentalon palveluista. Kaupungin työntekijät voisivat näin omassa työssään tiedottaa omille asiakkailleen Perheentalon toiminnasta. Tiedottamisessa tulee ottaa huomioon myös koulu yhteistyö. Näin tavoitetaan mahdollisimman monet kuopiolaiset lapsiperheet. Tiedottamisen ja markkinoinnin tulee olla jatkuvaa ja systemaattista. Materiaalissa tulee huomioida lapsilähtöisyys ja selkokieliisyys sekä käytettävässä materiaalissa kuten kuvissa tulee huomioida perheiden moninaisuus. Perheentalon toiminta on kaikille lapsille avointa toimintaa: Perheentalolle voi tulla, käydä ja lähteä pois.

5.2 Fyysinen esteettömyys ja saavutettavuus Kuopion Perheentalossa

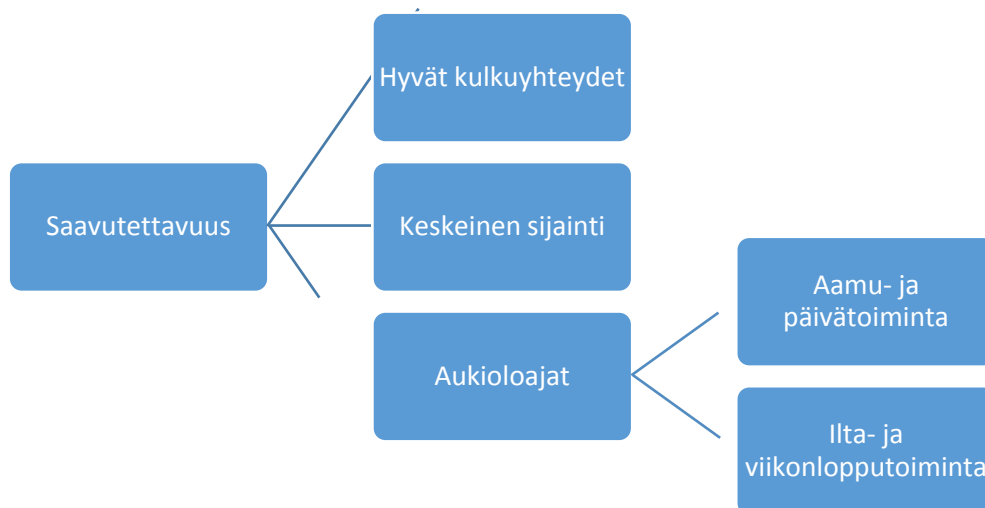
Vastaajat toivoivat Perheentalon tiloilta muunneltavuutta ja esteettömyyttä lasten tarpeet ja lapsiturvallisuus huomioiden sekä riittävästi tilaa ihmismäärään nähden. Tilojen toivottiin olevan kodinomaiset ja viihtyisät. Tilojen toivottiin olevan muunneltavissa niin, että ne soveltuvat moniin erilaisiin toimintoihin ja olevan suunniteltu monen ikäisten lasten käyttöä varten. Tärkeimmät ominaisuudet joita tiloilta toivottiin, olivat keskeinen ja julkisten kulkuyhteyksien lähellä oleva sijainti, ruokailutila jossa on mahdollisuus syödä omia eväitä ja lämmittää ruokaa, wc sekä vauvanhoitonurkkaus. Vastaajat kokivat syrjäisen tai muuten kaukaisen sijainnin esteeksi Perheentalossa käynnille (Kuvio 2).

KUVIO 2. Perheentalon fyysinen esteettömyys.

Asiantuntijoiden mukaan Perheentalon tulee olla helposti saavutettavissa, tilojen tulee olla monipuoliset ja tilojen suunnittelussa tulee huomioida esteettömyys ja lapsilähtöisyys. Lähtökohtana tilojen suunnittelussa on asiakaslähtöisyys ja tilojen tulee olla käyttäjiensä näköiset, jotta se ei rajaa kävijäkuntaa.

Kuopion Perheentalon saavutettavuus muodostuu keskeisestä ja hyvien kulkuyhteyksien varrella olevasta sijainnista sekä laajoista aukioloajoista (kuvio 3). Vastaajat toivoivat Perheentalon aukioloaikojen olevan laajat: talon tulisi olla avoinna myös iltaisin ja viikonloppuisin. Tällöin mahdollisimman monet lapsiperheet pystyisivät osallistumaan Perheentalon toimintaan. Esteeksi koettiin aukiolojen sopimattomuus omiin aikatauluihin, esimerkiksi lasten päiväuni- ja ruoka-aika tai vanhempien työajat. Noin 38 % (N=21) vastaajille sopisi parhaiten iltapäiväpainotteinen aukioloaika 12–18. Vastaajista noin 27 % (N=15) toivoi Perheentalon olevan avoinna arkisin 8–14.

KUVIO 3. Perheentalon saavutettavuuteen vaikuttavat tekijät.

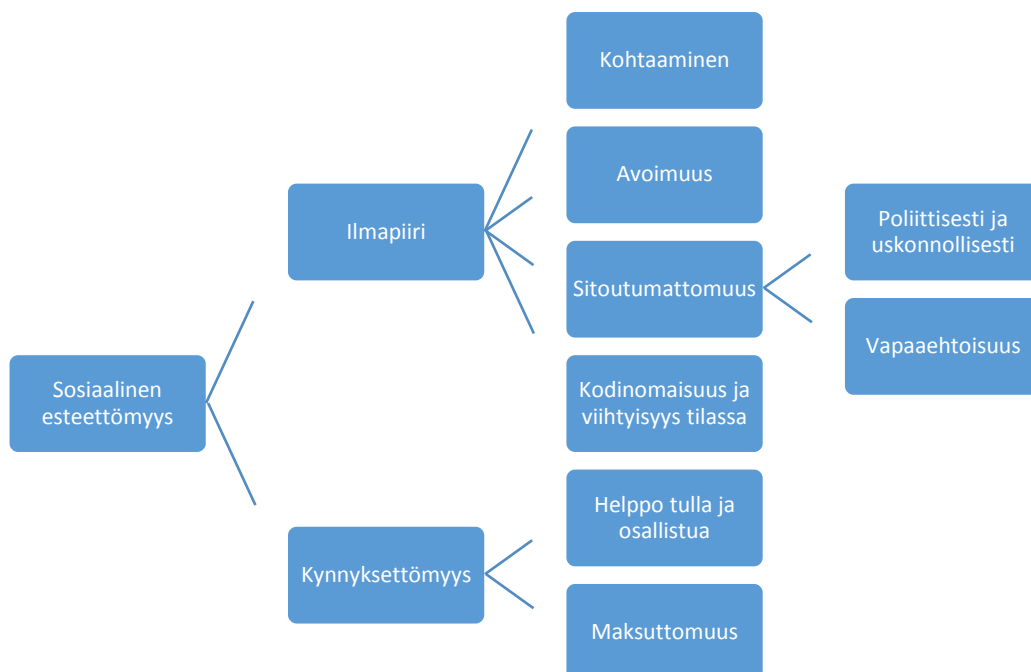
Asiantuntijoiden mukaan Perheentalon aukioloaikoihin vaikuttavat käytettävissä olevat resurssit, työntekijämäärä. Koska resurssit ovat rajalliset, ei avointa toimintaa jolloin ohjaaja on paikalla, voi olla aamusta iltaan. Aukioloajat on mietittävä tarkkaan, koska niillä pystytään rajaamaan tai mahdollistamaan osallistuminen toimintaan. Aukioloajoissa on tärkeää huomioida säännönmukaisuus ja toistuvuus, jotta kävijöiden olisi helppo muistaa Perheentalon aukioloajat. Ilta-aukiolo tulisi mahdollistaa ainakin yhtenä päivänä viikossa tai lauantaiaukioloaikaa kerran kuussa, jolloin tavoitettaisiin myös ne perheet jotka eivät pääse osallistumaan toimintaan arkena. Toiminnan laajuutta aukioloaikojen osalta voidaan lisätä vapaaehtoistyön ja opiskelijoiden hyödyntämisellä.

5.3 Kuopion Perheentalon sosiaalinen esteettömyys

Vastaajat toivoivat Perheentalon tilojen toimivan lapsiperheiden yhteisenä kokoontumispaikkana, jonne on helppo tulla ja jossa on avoin ilmapiiri. Perheentalon tulee olla luokittelematon ja sitoutumaton. Vastaajat toivoivat heidät kohdattavan Perheentalolla avoimesti, aidosti, vertaisena sekä lasten ja perheiden yksilöllisyys huomioiden (kuvio 4).

"Sellaisena kuin olemme"

Kyselyyn vastaajan ajatus siitä, kuinka hän haluaisi hänet ja perheensä kohdattavan Kuopion Perheentalossa

KUVIO 4. Perheentalon sosiaalinen esteettömyys.

Asiantuntijoiden mukaan sosiaalisen esteettömyyden näkökulmasta tulee huomioida erilaisissa elämäntilanteissa olevat lapsiperheet. Tilan tulee olla kodikas ja viihtyisä mutta ei liian hieno, jotta kaikki voivat tuntea olevansa tervetulleita.

Asiantuntijoiden mukaan Perheentalon ohjaaja voi vaikuttaa omalla toiminnallaan ja esimerkillään avoimen ja syrjimättömän ilmapiirin muodostumiseen. Perheentaloon tulija otetaan vastaan ystävällisesti: häntä tervehditään heti ovelta, hänelle esitellään tilat ja toiminta. Ammatillinen ja tasavertainen kohtaaminen on tärkeää avoimen ja syrjimättömän ilmapiirin muodostumiselle. Ohjaaja toimii verkottajana ja mahdollistajana yhteisön sisällä, rohkaisten kävijöitä ottamaan kontaktia toisiinsa. Vastaajat toivoivat Perheentalon ohjaajan omaavan sosiaali-, terveys- tai kasvatustieteiden koulutuksen.

Vastaajat toivoivat ohjaajalla olevan kasvatuksellista osaamista ja kokemusta lasten ja perheiden kanssa työskentelystä. Asiantuntijoiden mukaan, Ohjaajan tulee olla ohjaus- ja neuvontataitoinen ja valmis hyödyntämään yhteistyöverkostoa omassa työssään. Varhaiskasvatuksellinen osaaminen koetaan tarpeelliseksi ja hyödylliseksi ohjaajan työssä.

Vastaajat toivoivat ohjaajan olevan luotettava, positiivinen ja kannustava, avoin ja helposti lähestyttävä, ystävällinen sekä elämän kokemusta omaava. Ohjaajalla tulee olla hyvät kohtaamis- ja vuorovaikutustaidot. Ohjaajalta toivottiin myös sensitiivisyyttä; ennakkoluulottomuutta, taitoa kohdata ja olla läsnä sekä kykyä ottaa kaikki huomioon tasavertaisesti, herkkyyttä havaita tilanteita, hienotunteisuutta sekä rohkeutta puhua vaikeista asioista. Asiantuntijoiden näkemykset Perheentalon ohjaajan osaamisvaatimuksista olivat hyvin saman kaltaisia kyselyyn vastanneiden kanssa. Ohjaajan rooli Perheentalon arjessa on keskeinen. Ohjaajan tulee ottaa rohkeasti kontaktia kävijöihin. Ohjaaja toimii verkottajana kävijöiden välillä; hän voi omalla toiminnallaan rohkaista kävijöitä tutustumaan toi-

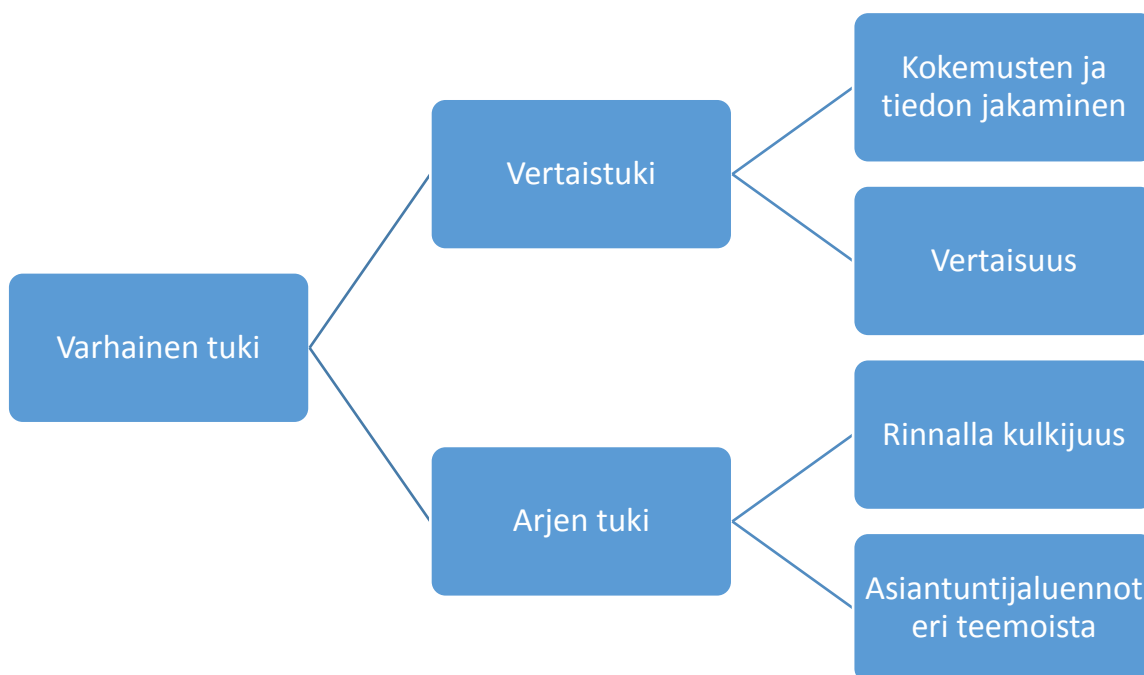
siinsa. Ohjaajalla tulee olla sensitiivisyyttä, herkkyyttä havaita erilaisia tilanteita, rohkeutta puuttua tilanteisiin sekä huomioida perheet yksilöllisesti.

Asiantuntijoiden mukaan, Perheentalon toiminta tulee olla poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton toiminta mahdollistaa Perheentalon avoimuuden. Tavoitteena on, että Perheentalosta tulee kaikkien yhteinen Perheentalo. Perheentalon toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja avoimuuteen, myös osallistumattomuus toimintaan hyväksytään. Perheentalon toiminnan keskiössä on lapsi.

Lähes 94 % (N=44) vastaajista piti Perheentalon toiminnan maksuttomuutta erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Vastaajista 41 % (N=19) ehdotti maksun olevan 1–2 euroa, 22 % (N=10) ehdotti maksun olevan 2–5 euroa. Vastaajista 22 % (N=10) ehdotti maksun olevan 5–10 euroa, sisällöstä riippuen. Vastaajista 13 % (N=6) toivoi toiminnan olevan kokonaan maksutonta tai maksun olevan korkeintaan pieni korvaus kahvista tai askartelutarvikkeista. Osa vastaajista koki maksullisuuden esteeksi toimintaan osallistumiselle.

5.4 Varhainen tuki Kuopion Perheentalon toiminnassa

Vastaajat toivoivat Perheentalolla järjestettävän monipuolista toimintaa eri-ikäisille lapsille. Eniten toivottiin ohjattuja ryhmiä lapsille 26,7 % (N=39), erilaisia tapahtumia 24 % (N=35) ja ammatillisesti ohjattuja vertaisryhmiä 18,5 % (N=27). Vastaajat toivoivat lapsille järjestettävän toiminnan olevan muun muassa askartelua, musiikki-, laulu- ja leikkihetkiä. Perheentalon tulee toimia lasten yhteisenä kohtaamis- ja leikkipaikkana, joka mahdollistaa uusiin kavereihin tutustumisen. Osa vastaajista toivoi lapselle harrastusmaista toimintaa, johon lapsi voisi osallistua ilman vanhempaa.

KUVIO 5. Varhainen tuki Perheentalossa.

Vastaajien mukaan, heidän perheensä arjen sujumista ja hyvinvointia tukee vertaistuki, joko vertaisryhmänä tai mahdollisuutena keskusteluun muiden vanhempien kanssa (kuvio 5). Myös luentoja ja teemailtoja toivottiin erilaisista aiheista, kuten ero ja yksinhuoltajuus, opiskelu ja vanhemmuus, teini-ikäisten vanhemmuus ja lasten kasvatusta. Perheentalolla tulisi olla mahdollisuus lapsenhoitoavun saantiin esimerkiksi vanhempien vertaistukiryhmien ajaksi sekä riittävästi henkilökuntaa. Lisäksi toivottiin mahdollisuutta yksilölliseen kohtaamiseen ja muihin lapsiperheisiin tutustumiseen.

5.5 Lasten ja perheiden osallisuus Kuopion Perheentalolla

Osallisuus Kuopion Perheentalolla muodostuu yhteisöllisyydestä, inklusiosta sekä lapsi- ja perhelähtöisyydestä (kuvio 6). Vastaajat toivoivat Perheentalon olevan paikka, jossa voi kohdata samassa elämäntilanteessa olevia perheitä ja muodostaa yhteisöjä. Asiantuntijoiden mukaan Perheentalossa yhteisöllisyyttä tulee rakentaa yhdessä tekemisen ja luomisen hengessä, niin että jokaisella toimijalla ja yhteistyöverkoston jäsenellä on tilaa Perheentalossa. Perheentalo on kaikkien yhteinen. Perheentalon kävijöille luodaan puitteet toimia vapaasti talossa, vaikuttaa sisältöihin ja luoda yhdessä uutta. Asiantuntijat pohtivat yhteisöllisyyden teemaa myös työntekijänäkökulmasta. Yhteisöllisyys voi olla myös sitä, ettei puhuta työntekijöistä vaan ”Perheentalon Maijasta ja Matista”, jokainen talossa on tasavertainen yhteisön jäsen, ammatillista otetta kuitenkaan unohtamatta.

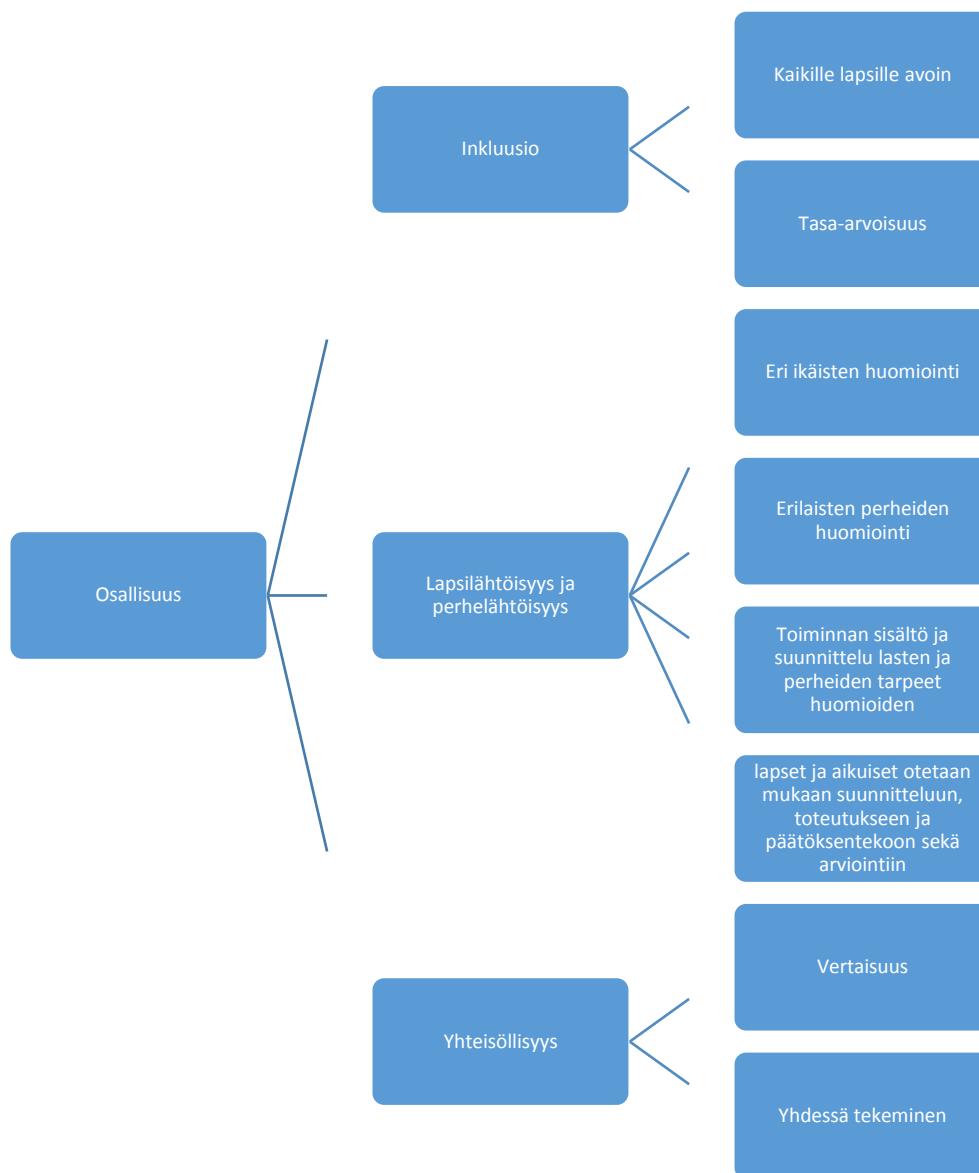
Asiantuntijoiden mukaan avoimen Perheentalon edellytyksenä on aito osallisuus. Kävijöitä kuullaan, sekä aikuisia että lapsia, toiminnan sisältöön tulee voida vaikuttaa ja mikäli jokin ei kävijöiden mielestä toimi, sitä pitää muuttaa. Osallisuus mahdollistetaan esimerkiksi yhteisten sääntöjen luomisella yhdessä aikuisten ja lasten kanssa.

Matala kynnys osallistumiselle rakentuu monen eri tekijän huomioimisella: fyysisten tilojen esteettömyydellä, jotka soveltuvat kaikille, osallisuus otetaan toimintatavaksi; tehdään yhdessä, kävijöitä kuullaan ja toimintaa toteutetaan yhdessä heidän kanssaan. Lapsen näkökulma otetaan huomioon erityisesti. Verkostoyhteistyöllä ja eri järjestöjen sisäisellä tiedottamisella saadaan osallistumaan myös jo jonkin järjestön toiminnassa mukana olevat ihmiset mukaan Perheentalon toimintaan. Verkostoilla mahdollistetaan yksilön osallistuminen. Työntekijä on keskeisessä roolissa osallisuuden tunteen mahdollistamisessa; jokainen on tervetullut, ollaan läsnä ja otetaan avoimesti vastaan, jokaiselle kerrotaan Perheentalon toiminnasta. Palautetta toiminnasta kerätään aktiivisesti ja monin eri tavoin, kuullaan kävijöiden mielipiteitä, myös lasten, huomioidaan erilaiset tavat kerätä palautetta.

Vastaajat halusivat vaikuttaa Perheentalon toiminnan suunnitteluun vastaamalla erilaisiin kyselyihin ja osallistamalla suunnitteluun erilaisissa tilaisuuksissa tai foorumeissa. Vastaajista 48 % (N=25) piti mahdollisuutta osallistua Perheentalon toiminnan suunnitteluun tärkeänä tai erittäin tärkeänä.

”Minusta on tärkeää, että he jotka osallistuvat voivat myös olla vaikuttamassa sisältöihin”

Kyselyyn vastaajan ajatus siitä, miten hän haluaisi vaikuttaa Perheentalon toiminnan suunnitteluun

KUVIO 6. Perheiden osallisuus Perheentalon toiminnassa.

Perheentalo on kaikille lapsille avoin. Toiminnassa tulee huomioida perheen rakenne (eri-ikäiset lapset). Esimerkiksi pikkulapsille voidaan järjestää lepoetkiä isompien lasten leikkiessä. Perheentalon toiminnassa pyritään huomioimaan myös kouluikäiset lapset, erityisesti koulujen loma-aikoina. Asiantuntijat pohtivat, voisiko koululaisille järjestää kerhomaista toimintaa iltapäivisin, jolloin vanhemmat voisivat samalla tutustua toisiinsa. Asiantuntijat pohtivat myös asukastupien hyödyntämistä koululaisille suunnatussa toiminnassa.

5.6 Perheentalon toiminnan kehittämiskohteet

Perheentalon toiminnassa ja ohjaajan työssä keskeisimmät kehittämiskohteet ovat vapaaehtoistoiminnan kehittäminen, työntekijöiden kouluttaminen ja lapsen osallisuuden vahvistaminen. Vapaaehtoistoiminnan kehittämisellä pystytään vastaamaan perheiden erilaisiin tarpeisiin. Työntekijöiden koulutuksessa otetaan huomioon perheiden moninaisuus ja kohtaamisen tärkeys. Moniammatillista yhteistyöverkostoa hyödynnetään koulutusten järjestämisessä. Työntekijöillä on mahdollisuus työnohjaukseen. Keskeisenä toiminnan kehittämisessä on lapsen osallisuuden vahvistaminen.

Lapsia kuullaan, vanhempia ja asiantuntijaverkostoa aktivoidaan kuulemaan lasta. Lapsen mielipiteitä kuulemalla ja lasta havainnoimalla saadaan lasten näkökulmia kuuluviin.

Kouluttaminen ja perehdyttäminen Perheentalon toimintaan on tärkeää vapaaehtoistyöntekijöitä ja opiskelijoita käytettäessä. Laaja yhteistyöverkosto mahdollistaa resurssien jakamisen ammatillisen henkilökunnan osalta. Esimerkkinä asiantuntijat nostivat ammatillisesti ohjatun vertaisryhmän pitämisen ilta-aikaan, jolloin eri toimijat pitäisivät ryhmiä eri päivinä. Asiantuntijat näkivät vapaaehtoisten työntekijöiden ja opiskelijoiden hyödyntämisessä niin mahdollisuuksia mutta myös haasteita. Asiantuntijat nostivat esiin kohtaamisen tärkeyden. Ammatillainen osaa reflektoida omaa toimintaansa suhteessa kävijöihin. Asiantuntijuutta ei tule kuitenkaan liiaksi korostaa. Rinnakkaishankkeen käynnistyessä tammikuussa on mahdollisuus saada Perheentalolle toinen ohjaaja, mikä lisää käytävissä olevia resursseja.

5.7 Asukastuvat ja kirjastoautot

Vastaajat näkivät paljon mahdollisuuksia asukastuvilla ja kirjastoautoissa järjestettävään Perheentalon toimintaan. Asukastuville toivottiin koko perheen toimintaa, jossa perheet voivat kohdata ja tutustua toisiinsa. Ohjatun toiminnan toivottiin liittyvän erilaisiin teemoihin, kuten ruuanlaittoon ja leipomiseen, luontoon, liikuntaan, musiikkiin. Lisäksi toiminnaksi ehdotettiin erilaisia leikkejä ja pelejä sekä askartelua ja käsitöitä.

Vastaajat ehdottivat kirjastoautoissa järjestettäväksi satuhetkiä ja -tuokioita lapsille ja kirjavinkkejä eri teemoista, eri-ikäisille lapsille. Asiantuntijat pohtivat, voisiko kirjastoautoissa esimerkiksi tiedottaa lapsiperheiden tapahtumista ja palveluista. Kirjastoautoissa järjestettävän toiminnan organisoinnissa, suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään opiskelijoita ja kirjaston henkilökuntaa.

Asiantuntijat pohtivat laajasti asukastupien ja kirjastoauton käyttömahdollisuuksia Perheentalo -toiminnassa. Asukastupien tiloissa ja sisustuksessa tulee ottaa huomioon lapsiperheiden tarpeet: esteettömyys, turvallisuus ja lastenhoitomahdollisuus. Asukastupia tulee markkinoida lapsiperheille. Asiantuntijat pohtivat, voisiko asukastupiin tutustumisen kynnystä madaltaa esimerkiksi järjestämällä tapahtumia asukastuvilla. Asiantuntijat pohtivat myös saavuttaisiko iltapäivätoiminta lapsiperheet paremmin. Toiminnan järjestäjänä voisivat toimia yhteistyöverkoston jäsenet.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Verkkokyselyyn vastanneille Perheentalo ei ollut entuudestaan tuttu. Lapsiperheillä voi olla kynnys osallistua uudentyyppiseen toimintaan, jos toiminnasta ei ole entuudestaan tietoa. Tiedottamisen ja markkinoinnin tulisi olla avointa, läpinäkyvää ja monipuolista, jotta mahdollisimman monet lapsiperheet saataisiin tavoitettua. Vaikka Perheentaloa on jo markkinoitu monissa eri kanavissa, tulee tätä kuitenkin tehostaa entistä enemmän. Markkinoinnin tulisi olla jatkuvaa. Kun Perheentalon yhteistyössä mukana olevat järjestöt tiedottavat Perheentalon toiminnasta omille verkostoilleen, kohdennetuille asiakasryhmille, toimintaan osallistumisen kynnys voi madaltua. Tiedon lisääminen Perheentalon toiminnasta peruspalveluissa, kuten neuvoloissa, päiväkodeissa, lapsiperheiden kotipalvelussa ja perhetyössä saavuttaa ne perheet, jotka eivät ole tietoisia kolmannen sektorin palveluista tai käytä niitä.

Perheentalon tiedottamisessa ja markkinoinnissa tulee huomioida perheiden moninaisuus. Markkinointia ei tule kohdentaa vain kantasuomalaisille, vaan perheiden monikulttuurisuus huomioiden. Materiaalin tulee olla selkeää ja värikästä, erityisesti lapsilähtöistä. Monimuotoinen tiedottaminen ja markkinointi madaltaa kynnystä tulla tutustumaan toimintaan.

Tämän tutkimuksen mukaan perheet kaipaavat toimintaa arkipäivien lisäksi myös iltaisin ja viikonloppuisin. Käytännössä perheentalon aukiolo aamusta iltaan ei kuitenkaan ole mahdollista ilman lisäresursseja. Ilta- ja viikonlopputoiminnan järjestämisessä voidaan hyödyntää laajaa yhteistyöverkostoa sekä ammatillisen toiminnan järjestämisessä että vapaaehtoisten ja opiskelijoiden järjestämässä avoimessa toiminnassa. Laajoilla aukioloajoilla pystytään vastaamaan niiden perheiden tarpeisiin, joilla ei ole mahdollisuutta osallistua toimintaan arkipäivisin. Perheentalon aukioloajoilla voidaan mahdollistaa tai rajoittaa perheiden osallistumista toimintaan.

Tämän tutkimuksen mukaan Perheentalon tulee olla fyysisesti helposti saavutettavissa, jotta toimintaan osallistuminen voidaan kävijöille mahdollistaa. Lähtökohtana tilojen suunnittelussa on esteettömyys. Fyysinen esteettömyys on yksi osallisuuden edellytys. Tilojen tulee soveltua kaikille ja olla käyttäjiensä näköiset. Tämä luo myös kynnöksettömyyttä, tilaan on helppo tulla. Perheentalon tilojen tulee olla lapsilähtöisiä, joissa on huomioitu perheiden toiveet; kodinomaisuus, viihtyisyys, ruokailutila, wc, vauvanhoitonurkkaus. Kun kävijöiden toiveet on huomioitu, perheet viihtyvät talossa ja tulevat sinne myös uudelleen. Perheentalon toiminnan maksuttomuus on edellytys toimintaan osallistumiselle. Kun toiminta on maksutonta, se ei rajaa vähävaraisten perheiden osallistumista toimintaan.

Perheentalon toivottiin olevan lapsiperheiden yhteinen kokoontumispaikka, jossa on mahdollisuus tavata muita lapsia ja vanhempia. Perheentalon avoin ja salliva ilmapiiri on avoimen toiminnan edellytys, vaikka jokainen on erilainen, kaikki ovat samanarvoisia. Perheentalo voi toimia lapsiperheiden varhaisen tuen paikkana, jossa kävijöiden on mahdollista verkostoitua muiden perheiden kanssa ja saada vertaistukea. Perheentalon fyysiset tilat mahdollistavat myös lasten yhteisen leikkipaikan, jos-

sa on luontevaa tutustua muihin lapsiin. Verkostoituminen ja vertaisuus luovat yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyyttä tulee rakentaa. Lähtökohtana on, että Perheentalo on kaikkien yhteinen.

Tutkimustulosten mukaan lapsiperheet toivoivat Perheentalon toimintaan sisältyvän ohjattuja ryhmiä lapsille, ammatillisesti ohjattuja vertaisryhmiä sekä erilaisia tapahtumia. Lisäksi perheet toivoivat vertaistukea muilta lapsilta ja vanhemmilta, hoitoapua ja ilta- ja viikonlopputoimintaa. Vastaajien mukaan nämä toiminnot tukevat myös perheiden arkea ja hyvinvointia. Perheentalon toiminnan sisällön suunnittelussa tulee kuulla perheiden todelliset tarpeet ja pyrkiä vastaamaan niihin, jolloin toiminta on kohdennettu juuri lapsiperheille. Lapsiperheiden hyvinvointia voidaan tukea Perheentalon toiminnalla, joka tukee myös olemassa olevia peruspalveluita.

Lapsiperheet haluavat olla vaikuttamassa aidosti heille suunnattuun toimintaan. Lapsilta ja perheiltä tulee kerätä aktiivisesti palautetta Perheentalon toiminnasta, jolloin toiminnan sisältöä on mahdollisuus muuttaa lasten ja perheiden tarpeiden mukaiseksi, kokeilua ja erehtymistä unohtamatta. Lapset ovat Perheentalon toiminnan keskiössä; heitä tulee huomioida ja kuulla.

Tutkimustulosten mukaan ohjaajan ammatillinen osaaminen ja koulutus on tärkeää. Perheentalon ohjaaja on keskeisessä roolissa avoimen ilmapiirin muodostumisessa. Ohjaajan tulee kohdata tulija avoimesti, yksilöllisesti ja hyväksyen, jotta tulija kokee olevansa tervetullut. Yhteiseksi toimintavaksi on hyvä ottaa tilojen esittely ja toiminnasta kertominen aina uusille Perheetaloon tulijoille. Näin jokainen kohdataan tasavertaisesti.

Tutkimustulosten mukaan asukastuvilla ja kirjastoautoissa järjestettävään Perheentalon toimintaan on paljon mahdollisuuksia. Lapsiperheille tulisi tuoda enemmän tietoutta asukastuvista ja niiden käyttömahdollisuuksista, jotta perheet löytäisivät asukastuvat.

Kävimme tutustumassa Neulamäen, Petosen ja Puijonlaakson asukastupiin joulukuussa 2015. Havainnoimme tiloja esteettömyyden näkökulmasta. Havaintojemme perusteella Puijonlaakson asukastuvan tilat soveltuivat hyvin lapsiperheiden tarpeisiin. Petosen ja Neulamäen asukastupien tilat olivat ahtaita, eivätkä tilat olleet turvalliset lapsille. Tutkimustulosten mukaan fyysisten tilojen tulisi vastata enemmän lapsiperheiden tarpeita. Asukastupien tiloja on muokattava; turvallisuus, esteettömyys ja lastenhoitomahdollisuus huomioiden. Tilojen muokkaaminen lapsiperheiden tarpeita vastaaviksi on ensimmäinen askel sille, että asukastuvilla voidaan järjestää toimintaa lapsiperheille.

Asukastuvilla voitaisiin järjestää lapsiperheille suunnattuja tapahtumia, jolloin lähialueen lapsiperheet voisivat tulla tutustumaan asukastupiin. Samalla asukastupa toimisi lähialueen yhteisenä kokoontumispaikkana lapsiperheille. Asukastuvilla järjestettävään toimintaan voidaan hyödyntää Perheentalon laajaa yhteistyöverkostoa. Kirjastoautoissa on mahdollista tiedottaa Perheentalon toiminnasta ja lapsiperheiden palveluista. Toiminnan sisällön tuottamisessa opiskelijayhteistyö olisi hyvä toimintamalli.

Petri Paju on tehnyt 2015 tutkimuksen Iisalmen Perheentalosta ”Ihanea aikaa poissa kotoota”. Tutkimuksen mukaan Perheentalon saavutettavuus koostuu toiminnan maksuttomuudesta ja keskeises-

tä sijannista. Perheentalossa saavutettavuutta on myös kynnyksettömyys, joka perustuu lämpimään vastaanottoon niin työntekijöiden kuin kävijöiden puolelta. Perheentalo toimii perheiden yhteisenä kokoontumispaikkana ja sosiaalisena tilana, joka mahdollistaa kokemusten jakamisen ja vertaistuen saamisen. (Paju 2015.) Tutkimustuloksemme ovat yhteneväisiä Pajun tutkimuksen kanssa.

7 POHDINTA

Olemme saaneet tuotettua monipuolista ja jäsenneltyä tietoa sosiaalisen ja fyysisen esteettömyyden edellytyksistä ja vaatimuksista Perheentalon toiminnassa opinnäytetyömme toimeksiantajalle. Opinnäytetyömme on ollut osaltaan tukemassa Perheentalo -hankekokisuutta, muiden Kuopion Perheentaloon liittyvien opinnäytetöiden joukossa. Kuopion Perheentalo voi hyödyntää tutkimustuloksiamme toimintansa kehittämisessä.

Lapsiperheiden asema on heikentynyt viimeisten vuosien aikana ja yhteiskunnassamme vallitsee jatkuva säästöpainne. Lapsiperheiden palveluita kutistetaan ja palveluihin on ajoittain vaikea päästä. Vaikka sosiaalihuoltolain muutokset ovat astuneet voimaan, lapsiperheet joutuvat usein jonottamaan palveluiden piiriin päästökseen. Opinnäytetyötä tehdessä olemme ymmärtäneet kuinka tärkeää kolmannen sektorin tekemä työ on ja kuinka se tukee julkisen sektorin palveluita. Järjestöjen toiminta on laajentunut vuosien saatossa lapsiperheiden tueksi, jossa päämääränä on lisätä lapsiperheiden hyvinvointia varhaisessa vaiheessa matalan kynnyksen palveluilla. Järjestöt ovat omalla toiminnallaan tukemassa peruspalveluita. Valtakunnallinen LAPE -hanke pyrkii vähentämään korjaavien palveluiden käyttöä ja sirtämään painopistettä varhaisen tuen lapsiperheiden palveluihin.

Pienten lasten vanhempien arki voi olla hektistä tai heikko taloudellinen tilanne voi rajata perheiden osallistumista maksullisiin toimintoihin. Perheentalon toiminnan maksuttomuus onkin ensiarvoisen tärkeää. Perheiden on helpompi osallistua vapaaehtoiisiin heidän arkeaan tukeviin toimintoihin, kun perheet voivat itse määrittää, millainen toiminta heille sopii. Opinnäytetyössämme olemme tuoneet lapsiperheiden äänen kuuluviin, joka on ensimmäinen askel osallisuudelle. Perheentalon yhteisöllisyyden ja yhdessä olemisen ja tekemisen avulla perheet voivat verkostoitua ja saada muilta perheiltiltä vertaistukea. Verkostoituminen muiden lapsiperheiden kanssa lisää hyvinvointia ja ehkäisee lapsiperheiden syrjäytymistä. Vertaistuella on tärkeä merkitys perheiden elämässä. Perhe, joka on kokenut saman kuin toinen, voi aidosti tuntea ja tietää sen, mitä toinen on elämässään kokenut.

Vapaaehtoiset ovat tärkeässä asemassa kolmannen sektorin toiminnassa ja toiminnan järjestämisen mahdollistamisessa. Vapaaehtoistoimintaa tulisi kehittää entistä enemmän vastaamaan perheiden tarpeisiin. Sosiaali- ja terveysalojen oppilaitosten ja järjestöjen yhteistyötä tulisi kehittää, koska esimerkiksi lasten- ja lähihoitaja sekä sosionomikoulutuksessa olevat opiskelijat ovat ajan hermoilla lapsiperheiden tilanteesta. Opiskelijoilla on myös tuorein tieto käytössään. Koulutuksissa suoritetaan usein opintoja projektiluontoisesti, joten opiskelijoiden tietotaitoa ja intoa tulee hyödyntää.

Opinnäytetyöskentely on sujunut hyvin, vaikka se on vaatinut paljon kärsivällisyyttä. Ennen tutkimuksen aloittamista teimme paljon taustatyötä, jolla haimme itsellemme tietoa Perheentalotoiminnasta. Parityöskentely on ollut antoisaa ja voimavara koko opinnäytetyöprosessin ajan, koska meillä oli mahdollisuus pohtia yhdessä erilaisia näkökulmia ja vaihtaa ajatuksia prosessin aikana. Olemme kehittyneet tutkijoina; toinen ensikertalaisena ja toinen hieman kokeneempana.

Tutkimuksemme mukaan perheet toivovat ilta-aikaan toteutettavaa toimintaa. Monialaisella yhteistyöverkostolla pystytään vastaamaan perheiden tarpeisiin paremmin. Usein julkisen sektorin lapsiperheille suunnattu toiminta, kuten avoin päiväkotitoiminta on arki-aikaan, jolloin kaikilla perheillä ei ole mahdollisuutta osallistua toimintoihin. Tulevilla Perheentalon kävijöillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöön myös toiminnan käynnistyttyä. Perheet tulee ottaa mukaan ja heille on luotava mahdollisuus vaikuttaa päätöksien tekoon, jolloin kävijät saavat rakentavaa yhdessä perheentalon. Perheentalo on kaikille lapsille avoin, joka omalla toiminnallaan myös lisää yhdenvertaisuuden ja erilaisuuden arvostamista ja hyväksymistä; vaikka olemme kaikki erilaisia, olemme kaikki samanarvoisia.

Perheentalon toiminnan hyötyjä kuopiolaisille lapsiperheille voisi tutkia Perheentalon toimittua esimerkiksi muutaman vuoden ajan: miten Perheentalo on pystynyt edistämään ja tukemaan lapsiperheiden arjen hyvinvointia. Haasteeksi kuitenkin saattaa nousta se, kuinka vaikuttavutta voidaan mitata. Perheentalon toiminnassa mukana olevien asukastupien hyödyntäminen aamu-, iltapäivä- ja iltatoimintaan sekä koululaisten kerhotoimintaan olisi kannattavaa kartoittaa, koska esimerkiksi kaikilla koululaisilla ei ole mahdollisuutta osallistua kaupungin järjestämään aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaan.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- AUTIO, Anu 2014. Saavutettavuus on osa arjen toimivuutta. [Verkkojulkaisu]. Vates-säätiö. [Viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: <http://www.vates.fi/vates/artikkelit/saavutettavuus-on-osa-arjen-toimivuutta>
- AUTISMI- JA ASPERGERLIITTO RY. Esteettömyys asenteeksi. [Verkkosivut]. [Viitattu 2016-11-19.] Saatavissa: http://www.autismiliitto.fi/toimintaa_ja_tukea/esteettomyys
- ESKOLA, Jari ja SUORANTA, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- FROM, Kristine ja KOPPINEN, Marja-Leena 2012. Menossa mukana. Tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren toiminnallinen osallistuminen. Juva:Bookwell Oy. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- HIRSJÄRVI, Sirkka ja HURME, Helena 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- IHMISOIKEUDET.NET. OPPIA IHMISYYDESTÄ. 2013. Estettömyys. [verkkodokumentti]. [Viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: <http://www.ihmisoikeudet.net/index.php?page=esteettoemyys>
- IISALMEN PERHEENTALO 2015. [Verkkosivut]. [Viitattu 2015-12-16.] Saatavissa: <http://www.perheentalo.fi/>
- KUOPION PERHEENTALO 2016. Yleistä. [Verkkosivut]. [Viitattu 2016-11-19.] Saatavissa: [www.kuopionperheentalo.fi/yleistä](http://www.kuopionperheentalo.fi/yleista)
- Kuopion perheentalo yhteistyössä esteettömyyttä yhteisöllisyyttä rakentamassa. 2015. [ei saatavissa].
- LASTENSUOJELULAKI L 13.4.2007/417. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- LEEMANN, L. & HÄMÄLÄINEN, R.-M. (2015). Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-10-30]. Saatavissa: www.thl.fi/sokra.
- LINDQVIST, Ulla 2008. Varhainen tuki- kohti hyviä käytäntöjä. [verkkojulkaisu]. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, oppaita ja työkirjoja 2008:7. [viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: <http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/69e094004a1563bd951bf5b546fc4d01/VarhTukiNETTI.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=69e094004a1563bd951bf5b546fc4d01>
- ORANEN, Mikko 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. [Verkkokirja]. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry. [Viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/@Bin/1911491/mit%C3%A4%20mielt%C3%A4!%20raporttiCS3.pdf>
- PAJU, Petri 2015. "Thanaa aikaa poissa kotoota". [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-10-30.] Saatavissa: http://www.perheentalo.fi/File/Ithanaa_aikaa_poissa_kotoota1.pdf?33813
- PELASTAKAA LAPSET RY 2013. Lapsen ääni. Sinulle, joka päätät lapsen asioista. [ei saatavissa].

- PELASTAKAA LAPSET RY 2014. Lapsiperheiden arjen tukeminen Kuopion seudulla 2012-2016. [ei saatavissa].
- PELASTAKAA LAPSET RY 2015a. Entten tentten pelistä pois! Lapsen ääni 2015-raportti lasten kokemuksista köyhyydestä ja osallisuudesta. [ei saatavissa].
- PELASTAKAA LAPSET RY 2015b. Kuopion perheentalon hankeohjelmakokonaisuus. [ei saatavissa].
- PELASTAKAA LAPSET RY 2015c. Hankehakemus. Kuopion perheentalo & Lapsiperheiden arjen tukeminen Kuopion seudulla. [ei saatavissa].
- PELASTAKAA LAPSET RY 2015d. Perheentalo. [Verkkosivut]. [Viitattu 2015-12-16.] Saatavissa: <http://www.pelastakaalapset.fi/joensuunperheentalo>
- PELASTAKAA LAPSET RY 2016. Keitä me olemme. [Verkkosivut]. [Viitattu 2016-09-13.] Saatavissa: <https://www.pelastakaalapset.fi/tietoa-meista/keita-me-olemme/>
- PELASTAKAA LAPSET RY s.a.a. Pelastakaa Lapset ry, Itä-Suomen aluetoimisto. Joensuun Perheentalo Lastensuojelupalvelut. [ei saatavissa].
- PELASTAKAA LAPSET RY s.a.b. Joensuun Perheentalon toimintakokonaisuus vuosille 2015-2016. [ei saatavissa].
- PYHÄJOKI, Jukka ja KOSKIMIES, Mimosa, TERVEYDEN JA HYVINVOINNINLAITOS 2009. Varhainen puuttuminen ja dialogisuuden edistäminen huolen vöhykkeillä. [verkkokirja]. Julkaisussa: LAMMI-TASKULA, Johanna, KARVONEN, Sakari ja AHLSTRÖM, Salme (toim.). Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino, 186- 197. [Viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80047/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f.pdf?sequence=1>
- RAUHALA-HAYES, Marjo, TOPO, Päivi ja SALMINEN, Anna-Liisa 1998. Kohti esteetöntä tietoyhteiskuntaa. [verkkokirja]. Helsinki: Sitra 172. [Viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: <http://www.sitra.fi/julkaisut/tietoyhteiskunta/sitra172.pdf>
- RONKAINEN, Anna 2015-2-12. Vuosi koko maata järkyttäneistä perhesurmista – onko mikään muuttanut parempaan?. [verkkosivu]. Yle Uutiset. [Viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/vuosi_koko_maata_jarkyttaneista_perhesurmista__onko_mikaan_muuttunut_parempaan/8493945
- RONKAINEN, Anna 2015-7-12. Kuopion lastensuojelun tilanne hälyttävä: "Ei voi jatkua nykyisenlaisena". [verkkosivu]. Yle Uutiset. [Viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/kuopion_lastensuojelun_tilanne_halyttava_ei_voi_jatkua_nykyisenlaisena/8503209
- RÖNKKÖ, Leena ja RYTKÖNEN, Timo 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy.
- SAARISTO, Anne-Maria 2015-12-03. Pelastakaa Lapset ry, Itä- Suomen Aluetoimisto. [henkilökohmainen tiedonanto].
- SALMI, Minna, SAULI, Hannele ja LAMMI-TASKULA, Johanna 2012. Lasten ja lapsiperheiden asema nyky-Suomessa. Julkaisussa: SÖDERHOLM, Annlis JA KIVITIE-KALLIO, Satu (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Porvoo: Bookwell Oy, 22–47.
- SCHUURMAN, Rieke (toim.) 2014. Children's participation in public decision-making. [Verkkopublication]. [Viitattu 2016-11-19.] Saatavissa: http://www.eurochild.org/uploads/tx_news/OEJAJ_VADEMECUM.pdf
- SISÄASIANMINISTERIÖ 2011. Kop kop– Pääseekö sisään? Yhdenvertaisen järjestötoiminnan opas urheilu- ja nuorisojärjestöille. [verkkodokumentti]. Sisäasiainministeriön julkaisut 28/2011. [Viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: <http://yhdenvertaisuus-fi-bin.directo.fi/@Bin/91e0275a26fdcaa092423af91fb55004/1451996159/application/pdf/183414/Kopkop.pdf>

- STM 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. [verkkajulkaisu]. Sosiaali- ja terveysministeriö. [viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114371/Opp200414.pdf?sequence=1>
- STM 2010. Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveyden huolto. Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet [verkkajulkaisu]. Sosiaali- ja terveysministeriö. [viitattu 2015-12-22.] Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112025/URN%3aNBN%3afi-fe201504226745.pdf?sequence=1>
- STM 2016. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. [verkkosivu]. [viitattu 2016-10-30]. Saatavissa: <http://stm.fi/hankkeet/lapsi-ja-perhepalvelut>
- TASKINEN, Sirpa 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: WSOYpro Oy.
- THL 2016a. Palvelukokonaisuudet. [Verkkosivu]. [viitattu 2016-10-16.] Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/perhekeskus/palvelukokonaisuudet> viitattu 16.10.16
- THL 2016b. Tavoitteet. [Verkkosivu]. [viitattu 2016-10-16.] Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/perhekeskus/tavoitteet>
- TUOMI, Jouni ja SARAJÄRVI, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10., uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- TUOMI, Jouni ja SARAJÄRVI, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- TURJA, Leena 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Julkaisussa HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS- kustannus, 41–53.
- TÖRRÖNEN, Maritta 2012. Onni on joka päivä. Helsinki: Gaudeamus.
- UNICEF S.A. Yleissopimus lapsen oikeuksista. [Verkkosivu]. [viitattu 2016-11-19.] Saatavissa: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>
- VAHTOLA, Laura 2006. Child's right to participate. [Verkkajulkaisu]. [viitattu 2016-11-19.] Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/93313/gradu00963.pdf?sequence=1>
- VILÉN, Marika, VIHUNEN, Riitta, VARTIAINEN, Jari, SIVÉN, Tuula, NEUVONEN, Sohvi ja KURVINEN, Auli 2006. Lapsuus. Erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

LIITE 1: WEBROPOL -KYSELYLOMAKE

Kysely: Esteetön Perheentalo

Olemme Savonia ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita ja teemme opinnäytetyönämme tutkimusta Kuopioon perusteilla olevan Perheentalon esteettömyyteen liittyen. Kyselyn tuloksia hyödynnetään Perheentalotoiminnan kehittämässä. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja tiedot hävitetään asianmukaisesti tutkimuksen jälkeen. Kiitos vastauksestasi!

Perheentalot ovat kolmannen sektorin koordinoimia yhteistyömuotoja, monialaisia, matalan kynnyksen toimintakokonaisuuksia, jotka vastaavat lasten ja lapsiperheiden tarpeisiin ja tarjoavat palveluohjausta ja osallistumismahdollisuuksia sekä vertaiskohtaamisia kaikille lapsiperheille.

Kuopion Perheentalon toiminta koostuu vertaiskohtaamisesta, vapaaehtoisesti ja ammatillisesti ohjatuista lasten ryhmistä, lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemisesta, erilaisista koulutuksista ja tapahtumista, vaikuttamistoiminnasta sekä yhteisöllisyyden ylläpitämisestä ja verkostoista huolehtimisesta. Perheentalon toimintaan pyritään liittämään Kuopion kaupungin asukastupia ja kirjastoauto.

1. Mitä kautta osallistut kyselyyn?

- 1) Ensikotiyhdistyksen Facebook -sivut
- 2) Kuopion Perheentalon Facebook -sivut
- 3) Kuopion Perheentalon verkkosivut
- 4) Kuopion äitien apupiiri Facebook -ryhmä
- 5) Leijonaemot ry
- 6) MLL:n puistotreffit
- 7) Jokin muu, mikä? _____

2. Sukupuolesi

- 1) Mies
- 2) Nainen

3. Ikäsi

- 1) alle 20
- 2) 20–27
- 3) 28–35
- 4) 36–40
- 5) yli 40

4. Lapsesi/ lastesi syntymävuosi

5. Lastesi määrä

6. Asuinalueesi

7. Onko Perheentalo sinulle entuudestaan tuttu?

- 1) Kyllä
- 2) Ei

8. Millainen Perheentalon olisi oltava, jotta se olisi viihtyisä ja erilaisiin toimintoihin soveltuva?

9. Millaisia vaatimuksia sinulla ja perheelläsi on Perheentalolle, jotta toiminta olisi kaikille avointa?

10. Millaista toimintaa sinä ja perheesi toivoisitte Perheentalolla olevan? Valitse sinulle kolme tärkeintä.

- 1) vapaaehtoisvoimin ohjatut vertaisryhmät
- 2) ammatillisesti ohjatut vertaisryhmät
- 3) ohjatut ryhmät lapsille
- 4) erilaiset tapahtumat
- 5) ohjaus- ja neuvontapalvelut
- 6) hyvinvoinnin tuki (esim. nalleneuvola, hyvinvointi-ilta juuri vauvan saaneille)
- 7) muu, mikä

11. Millainen Perheentalon toiminta tukee perheesi arjen sujumista ja hyvinvointia?

12. Kuinka tärkeää on, että sinä ja perheesi voitte vaikuttaa Perheentalon toiminnan suunnitteluun?

- 1) erittäin tärkeää
- 2) tärkeää
- 3) en osaa sanoa
- 4) ei kovin tärkeää
- 5) ei tärkeää

13. Miten haluaisit vaikuttaa Perheentalon toiminnan suunnitteluun?

14. Millaista lapsiperheille suunnattua toimintaa Perheentalo voisi järjestää asukastuvilla?

15. Millaista lapsiperheille suunnattua toimintaa Perheentalo voisi järjestää kirjastoautossa?

16. Kuinka tärkeää Perheentalon toiminnan maksuttomuus on?

- 1) erittäin tärkeää
- 2) tärkeää
- 3) en osaa sanoa
- 4) ei kovin tärkeää
- 5) ei tärkeää

17. Mikä olisi sopiva hinta/käyntikerta, jos Perheentalon toiminta olisi maksullista?

18. Millaiset Perheentalon aukioloajat sopisivat perheellesi parhaiten?

- 1) arkisin 8–14
- 2) arkisin 10–14
- 3) arkisin 12–18
- 4) muina aikoina, milloin? _____

19. Kuinka tärkeitä seuraavat fyysisten tilojen ominaisuudet ovat sille, että kävisit perheesi kanssa tutustumassa toimintaan?

	erittäin tärkeää	tärkeää	eos	ei kovin tärkeää	ei tärkeää
kynnyksetön tila	☐	☐	☐	☐	☐
keskeinen sijainti	☐	☐	☐	☐	☐
valaistus	☐	☐	☐	☐	☐
portaaton tila	☐	☐	☐	☐	☐
hissi	☐	☐	☐	☐	☐
omien apuvälineiden käyttö mahdollista	☐	☐	☐	☐	☐
inva-wc	☐	☐	☐	☐	☐
vauvanhoitonurkkaus	☐	☐	☐	☐	☐
imetyssoppi	☐	☐	☐	☐	☐
keittiö/ruokailutila	☐	☐	☐	☐	☐
jokin muu, mikä _____					

20. Mitkä tekijät estävät osallistumisen Perheentalon toimintaan?

21. Millaisia Perheentalon ohjaajien tulisi olla?

22. Millaista ammatillista osaamista Perheentalon ohjaajalla tulisi olla?

23. Kuinka haluaisit Sinut ja perheesi kohdattavan kaikille avoimessa Perheentalossa?

LIITE 2: TEEMAHAASTATTELURUNKO

1. Miten kaikille avoimen Perheentalon toimintaa tullaan markkinoimaan?
2. Miten mahdollisimman monet ja moninaiset perheet saavutetaan?
3. Mitä vaaditaan, että Perheentalon toiminta on kaikille avointa?
4. Kuinka matala kynnyks osallistumiselle ja osallisuudelle luodaan?
5. Kuinka perheet, joissa on myös kouluikäisiä lapsia, saadaan osallistumaan Perheentalon toimintaan?
6. Miten yhteisöllisyys näkyy Perheentalon toiminnassa?
7. Miten Perheentalon aukioloajat saataisiin vastaamaan perheiden tarpeita?
8. Kuinka Perheentalon ohjaaja voi vaikuttaa avoimen ja syrjimättömän ilmapiiriin muodostumiseen?
9. Millainen ohjaajan rooli on Perheentalon toiminnan arjessa?
10. Kuinka ohjaajan tietotaito tukee perheiden arkea ja hyvinvointia?
11. Miten sitä voitaisiin kehittää?
12. Miten Perheentalo-toiminnassa mukana olevista asukastuvista ja kirjastoautoista saadaan mahdollisimman esteettömiä lapsiperheille?